Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 19 ЯНВАРЬ, 1985 ШУ. ◆ № 9 (7044). ◆ Мах 3 кеп.

СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАЙ ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШКА ДОЛА

ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Деза новкъостий!

Тхога, КПСС Центральни Комитета членашка, предприятей, колхозий, совхозий, учрежденей, дешара заведеней, тIема доакъой коллективашкара, хоржамашта хьалхарча окружной совещанешкара письмоши телеграммаши кхаьчай, цар тIа хоам бу цхьайолча хоржамий округашка гIолла тхо союзни республикай Лакхехьарча Советий депутаталла кандидаташ оттадарах, хIаьта цу округашка гIолла харжийтара раьза хилар а дех.

Союзни республикай Лакхехьарча Советашка депутаталла харжа тхо кандидаташ оттадаьча а из хьаллаьцача а болхлошта, колхозхошта, инженерно - технически болхлошта, гIулакхерча наха, Эскарен Флотен бIухошта, берригача харжархошта дег тIара баркал оал оаха сий дарах а боккха тешам боларах а, хIаьта из дизза вай ленински партена доагIаш да, аьнна а лерхI.

Коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташ массава раьза а волаш оттабаро тешал ду Советски Союза Коммунистически партена гонахьа советски нах чIоагIа кхотадалара, социалистически Даьхен экономически оборонии низ алсамбаккхара, советски халкъа хьал-таро тоаяра, планета тIа машар лорабара а чIоагIбара а тIаерзаяь цун чурен арахьарен политика боарам боацаш хьаллоацаш хилара, парте XXVI съезда а цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий а решенеш кхоачашъяра тIехьарча къовсаме къахьегамхой хьинар геттара айденна хилара. Цо цIаькха а хьагойт ленински къаман политика, вай мехкарча халкъий сийлахь-доккха доттагIали цхьоагIои толар.

Шоай кхайкаралаш тIа къахьегама коллективаша хоам бу даьхача толамех, 1985 шера тIаийдеча доккхийча декхарех а встречни планех а, къахьегама овсарле лакхъярца, продукци дикагIа хилийтарца, планал совгIарча экономе фондаш хьаярца, Iилман - технически прогресс дегIайоалаярца дувзаденнача патриотически гIулакхех. Яккха йоагIача тайпара пятилетка чакхъяккха, экономикана интенсификаци елга сихде, аьнна парте баь тIахьехам шерра хьаллаьцаб. Советски халкъо Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа яьккхача Коталон 40 шу дизар, Советски Союза Коммунистически парте хургйола XXVII съезд советски наха дикача къахьегама толамашца белгалйоаккхаргхиларах боле тешам цо кхы а чIоагIбу.

Союзни республикай Лакхехьарча Советашка хоржамаш дарах долча законашка диллача, тхоах хIаравар цхьан хоржамий округе мара харжийта бокъо йоацаш хиларах, укх тайпарча хоржамий округашка харжийта раьза хила, аьнна рекомендаци еннай тхона КПСС Центральни Комитето:

Черненко К. У. — Куйбышевски хоржамий округе гIолла, г. Москва, РСФСР.

Алиев Г. А. — Центральни хоржамий округе гIолла, Алтайски край, РСФСР.

Воротников В. И. — Краснооктябрьски хоржамий округе гIолла, Волгоградски область, РСФСР.

Горбачев М. С. — Киевски хоржамий округе гIолла, г. Москва, РСФСР.

Гришин В. В. — Вешняковски хоржамий округе гIолла, г. Москва, РСФСР.

Громыко А. А. — Калининградски хоржамий округе гIолла, Московски область, РСФСР.

Кунаев Д. А. — Баканасски хоржамий округе гIолла, Алма-Атински область, Казахски ССР.

Романов Г. В. — Смольнински хоржамий округе гIолла, г. Ленинград, РСФСР.

Соломенцев М. С. — Миасски хоржамий округе гIолла, Челябински область, РСФСР.

Тихонов Н. А. — Фрунзенски хоржамий округе гIолла, г. Москва, РСФСР.

Щербицкий В. В. — Баглейски хоржамий округе гIолла, Днепропетровски область, Украински ССР.

Демичев П. Н. — Кировски хоржамий округе гIолла, Ярославски область, РСФСР.

Долгих В. И. — Новолипецки хоржамий округе гIолла, Липецки область, РСФСР.

Кузнецов В. В. — Электростальски хоржамий округе гIолла, Московски область, РСФСР.

Пономарев Б. Н. — Заводской хоржамий округе гIолла, Саратовски область, РСФСР.

Чебриков В. М. — Ленински хоржамий округе гIолла, Приморски край, РСФСР.

Шеварднадзе Э. А. — Рухски хоржамий округе гIолла, Грузински ССР.

Зимянин М. В. — Железнодорожни хоржамий округе гIолла, Воронежски область, РСФСР.

Капитонов И. В. — Подольски городской хоржамий округе гIолла, Московски область, РСФСР.

Лигачев Е. К. — Автозаводской хоржамий округе гIолла, Куйбышевски область, РСФСР.

Русаков К. В. — Пролетарски хоржамий округе гIолла, Ростовски область, РСФСР.

Рыжков Н. И. — Заводской хоржамий округе гIолла, Новосибирски область, РСФСР.

ЙоагI-йоагIача окружной хоржамий комиссешкара дех оаха союзни республикай Лакхехьарча Советий депутаталла кандидаташта регистраци еча укх письмох документ лархIа.

ЧЕРНЕНКО К. У.
АЛИЕВ Г. А.
ВОРОТНИКОВ В. И.
ГОРБАЧЕВ М. С.
ГРИШИН В. В.
ГРОМЫКО А. А.
КУНАЕВ Д. А.
РОМАНОВ Г. В.
СОЛОМЕНЦЕВ М. С.
ТИХОНОВ Н. А.
ЩЕРБИЦКИЙ В. В.
ДЕМИЧЕВ П. Н.
ДОЛГИХ В. И.
КУЗНЕЦОВ В. В.
ПОНОМАРЕВ Б. Н.
ЧЕБРИКОВ В. М.
ШЕВАРДНАДЗЕ Э. А.
ЗИМЯНИН М. В.
КАПИТОНОВ И. В.
ЛИГАЧЕВ Е. К.
РУСАКОВ К. В.
РЫЖКОВ Н. И.

Шофер маIача наьха болх ба, кхалнаьха гIулакх дац, аьнна хеташ да, вайнаха юкъе хIаьта а. Из бакъ доацилга хьагойтад гIалгIай къонача кхалсаго Гариева Мухтара Марема. Пхи шу да Марем № 1570 Грозерча автоколонне шофера болх беш йола. Укх тIехьарча шин шера мовхьаш дIа-хьа кхухьача йоккхача спецмашинаца Грозерча макаронни фабрика продукци тикашка дIакхухьаш я из. Ше болх беча коллективага дIа а хайтад маIача нахал ше тIехьа юсаргйоацилга.

— Марем санна кхы шикхо шофер хилча транспорта гIулакха сагота хила дезацар тха, — оал цун балхах фабрике, — шийна тIадилла декхар дизза чакхдоаккхаш хьинаре къахьегаши я из.

СУРТА ТIА: шофер М. М. Гариева.

И. ПЛИЕВА сурт.

СОАХКАРЧУЛ ДУКХАГIА

ДIадахача шера боккха толам баьккхаб Сунженски района «Восход» яхача колхоза хьайбаш леладераша. ПланагIа йохка йоагIачул шозза дукхагIа шура ёхкай цар пачхаьалкхенга, хIаьта дулх дохкара план шозза совгIа тIехкхоачашъяьй. Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад хIара кхоабача Iаттагара планагIа яккха йоагIачул 623 килограмм шура дукхагIа яккхарах а дерста хьайбаш дулха дIачутеларах а.

Района боахамашта юкъе яьржача социалистически яхье шоллагIа моттиг а хьожаеш Сийлен улга тIа яьккхай колхоз.

Дика дIадоладаьд колхозхоша керда шу а. Шоай низ кхоачар ду доаркаша, скотникаша, специалисташа шура дукхагIа яккха гIерташ. Цар вIаштIехьдоал укх бетта хIара кхоабача Iаттагара 4,5 килограмм шура яккха. 1984 шера цу юкъа йоаккхаш хиннчунца нийсйича из шин килограмм дукхагIа я.

Пачхаьалкхенга шура йохкара цхьоалагIча квартала план ханал дикка хьалха кхоачашъе лерхIаш ба колхозхой.

С. СУРХОЕВ.

НОВ. Я. С. БЕРКОВИЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика гIишлошъечеи проектнии организацешка дуккхача шерашка беркате болх барах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Беркович** Яков Самойловича — «Оргтехстрой» яхача Краснодарски треста Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управленерча филиала управляющена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1985 шу, 18 январь.

1985 ШЕРА 18 ЯНВАРЬ ХЬАТIАОТТАШ ХIАРА КХОАБАЧА IАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(килограммаш)

Районаш	1985 шера	1984 шера
Ачхой-Мартановски	5,4	5,3
Шалински	5,2	4,4
Грозненски	5,0	4,6
Гудермесски	4,6	4,5
Шелковской	4,6	4,9
Сунженски	4,5	4,6
Урус-Мартановски	4,2	4,3
Назрановски	4,2	5,1
Наурски	3,9	4,1
Малгобекски	3,8	3,0
Надтеречни	3,8	3,8
Республике гIолла	4,6	4,6

24 ФЕВРАЛЕ — СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

МАССАВА А РАЬЗА ВОЛАШ

ДIахо а увттабеш ба РСФСР Лакхехьарча Совета, НГIАССР Лакхехьарча Совета, моттигерча Советашка депутаталла харжа кандидаташ. Хоржамашта хьалхара собранеши окружной совещанеши массава а раьза хиннеи кхотавеннеи волаш хул, цига дакъа лоацараша хьакхайкаду КПСС XXVII съезда баха ма боаггIара накъабаха лаьрхIа шоаш хилар.

Селхан Назрановски ГI. Ахриев цIерагIча «Электроинструмент» завода къахьегамхой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха хоржамашта хьалхара собрани хилар. Уж вIашагIкхийттабар № 957 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат белгалваккха.

Собрани хьайнйллар завода профсоюзни комитета председатела Х. Местоева.

Къамаьл де дош лу завода слесара, инструментальни цеха парторганизаце секретара ТI. Халгуевна. Цо предложени лу шоай округе гIолла Российски Федераце лакхерча органе депутаталла харжа кандидаталла КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Фотеев Владимир Константинович оттаве, аьнна. Нов. В. К. Фосеева шийна парте тIадехкаш мел дола бехктокхаме декхараш даим дог цIена кхоачашдеш хьавенав. ХIаьта хIанз Iалаьмате дукха хьинари низи дIалуш ва республика экономически а социально а дегIайоалаяра гIулакха. Аз берригаш тIахьех парте тешшамеча воIа В. К. Фотеева кандидатура хьаллацара а, цун тIехьа цхьа барт болаш кхадж тассара а.

Цо енна предложени хьаллоацаш къамаьлаш дир собране слесара - лекальщика А. М. Котиева, механически цеха токарий бригадира А. Д. Могушковас, централни заводской лаборатоpе лаборантка Г. И. Щегловас, парте Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева. Цар массане чIоагIа могавир кандидат ве аьнна белгалваьккхар, берригача округера харжархой тIаьхьийхар цун кандидатура хьаллаца.

Массава цхьан дагара а волаш, собране соцам тIаийцар № 957 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь **Владимир Константинович Фотеев** кандидаталла оттаве, аьнна.

Хоза кийчъяь яр Гудермеса станце локомотивни депо цIе уголок. РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттавара хетаьча собране баьхкабар машинаькъахой. Собрани хьайнйллар ремонташ еча цеха профкома председатела В. В. Фролова.

Цул тIехьагIа къамаьл де дош лу депо мастера В. А. Шатовна. Цо предложени елар РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков оттаве аьнна.

Из предложени чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар собране къамаьл даьча машиниста С. М. Илесова, слесара Р. И. Куликовас, депо ВЛКСМ комитета секретара В. И. Федоренкос, слесара С. Л. Муравьева.

Собране массава а цхьатарра раьза волаш соцам бир НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Хажбикар Хакяшевич Боков** № 956 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаве.

Собране вар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь Е. В. Тумсоев.

РСФСР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта № 955 йолча Грозненски юрта хоржамий округа къахьегама коллективай викалий хоржамашта хьалхара совещани хилар кепайоазон ЦIен актови зале. Из хьайнйллар КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара Х. М. Витушева.

Цул тIехьагIа къамаьл де дош лу депутаталла харжа оттаваьча кандидата доверенни лицо волча «Атагинский» совхоза шурий комплекса начальника А. М. Демильхановна. Цо хоам бир, цу боахама къахьегамхоша КПСС Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь Д. Г. Завгаев РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваь хиларах. Из кандидатура чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар «ЦхьоалагIа май» яхача колхоза, «Новосельский» совхоза, Ачхой - Мартановски райбыткомбината коллективаша.

Совещане иштта къамаьлаш дир «Новосельский» совхоза болхлочо В. И. Перваяс, «Гикаловское» яхача производственни объединене керттерча агронома А. Д. Никитина, «ЦхьоалагIа май» яхача колхоза доаркас З. И. Овсянниковас, «Молочный № 1» яхача совхоза парткома секретара С. А. Тесаева, Петропавловски юрта Совета исполкома председатела Н. Ф. Корытинас. Цар из предложени хьал а лаьцар.

Совещане дакъа лаьцараша **Доку Гапурович Завгаевгара** дийхар № 955 йолча Грозненски юрта хоржамий округе гIолла ше депутаталла харжийта из раьза хулга.

ДIахо а увттабеш ва НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаташ. «Оргтехника» яхача объединене коллективо № 55 йолча Ташкалински хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв объединене парткома секретарь **Александр Владимирович Галич.**

Сунженски района Ленина цIерагIча колхозе хиннача собране дакъа лаьцараша массава раьза а волаш № 140 йолча Серноводски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв НГIАССР Министрий Совета председатела хьалхара заместитель, республика Госплана председатель **Арсамак Арсамакович Мальсагов.**

Ачхой - Мартановски района «Новосельский» совхоза коллективо № 64 йолча Новосельски хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совете шоай викал вохийташ цIи яьккхар цу боахама болхлочун **Белисат Хасолтовна Тепсаевай.**

Назрановски района № 2 йолча Насыр - Кортовски юкъерча школа коллективо № 112 йолча Насыр-Кортовски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Николай Яковлевич Правенький.**

«Самашкинский» совхозе хиннача хоржамашта хьалхарча собране дакъа лаьцараша № 65 йолча Самашкински хоржамий округе гIолла республика пачхаьалкхен Iаьдала лакхехьарча органа депутаталла харжа кандидат оттаьй цу боахама доярка **Таус Вахидовна Бисаева.**

Грозненски района «60 лет Октября» яхача совхоза коллективо № 78 йолча Пролетарски хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совете вахийташ ший викал ваьв НГIАССР Халкъа тIахьожама Комитета председатель **Анатолий Иванович Воронкин.**

Октябрьски УБР-е хиннача хоржамашта хьалхарча собране № 42 йолча Островски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаяй оператор-коллектор **Марина Алексеевна Филоненко.**

Экспериментально - механически заводе хиннача хоржамашта хьалхарча собране дакъа лаьцараша № 54 йолча Пугачевски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв Грозненски городской Совета исполкома председатель **Владислав Михайлович Шамардин.**

«Пищемаш» яхача Аргунски завода коллективо № 158 йолча Гагарински хоржамий округе гIолла республика пачхаьалкхен Iаьдала лакхехьарча органе яхийта шоай викал оттаяй завода штамповщица **Тамара Салмановна Магомадова.**

Гудермесски района «Ойсунгурский» совхоза къахьегамхоша № 90 йолча Новогрозненски хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв НГIАССР Министрий Совета председатела заместитель **Керим Султанович Салтаханов.**

Урус - Мартановски района «Гехинский» совхоза коллективо № 152 йолча Шалажински хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв цу боахама тракторист **Алха Виситорович Тагаев.**

«Урус-Мартановский» совхозе хиннача хоржамашта хьалхарча собране № 148 йолча Грушовски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв **Константин Дмитриевич Бурмистров.**

«Красный молот» яхача завода къахьегамхоша № 8 йолча Красномолотовски хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совета депутаталла харжа шоай кандидат оттаваьв завода керттера технолог **Мирослав Генрихович Аникеев.**

Калинина цIерагIча колхоза коллективо № 127 йолча Ножай-Юртовски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета шоай викал е оттаяй цу боахама доярка **Ребиса Тештемировна Ознева.**

«Металлист» яхача заводе хиннача собране дакъа лаьцараша № 18 йолча Университетски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаяй завода ОТК контролер **Зайнап Шахбановна Цадаева.**

РЕЙД

ДОАКЪАРА КХОМ БАЦ

Ах Iа дIадаьннад. Мишта лел МагIалбикерча боахамий фермашка Iай хьайбаш кхоабилга? Мишта лоархIабу уж шоашта хьалхашка латтача керттерча декхарех? Мишта пайда эц фермашка доакъарех, доакъарий цехех? Уж дешаш тохкаш «Сердало» газета рейд хилар укх деношка.

Белгалдаккха йиш я районерча дерригача боахамашка доакъарий кхоачам дикагIа болаши хьайбаш дикагIа кхоабаши ер Iа чакхдоаккхилга.

Масала, укх шера 15-ча январе хIара кхоабача Iаттагара 3,6 килограмм шура яьккхай ерригача районе лаьрхIача. Из соахка цу дийнахьа яьккхачул 700 грамм дукхагIа я. Цу хьокхама масарел хьалха латт «Алханчуртский» совхоза ферма. Укхаза 6,7 килограммага дIакхоачаяьй хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура. Соахка цу хана хиннчул 2,2 килограмм дукхагIа хул из.

Тахан а, хьалха цIаккха ца хиннача тайпара, гIожеи мошеи доакъараш да боахамашка. Из дог гIоздоаккхаш да. Цхьабакъда, сатем боабеш да дIадахача Iай доакъарий кхоачамбоацаш лелаяь халонаш йицъялар, кхом ца беш доакъараш хьайбашта дIателаш хилар.

Эггара хьалха тхо кхаьчар «Малгобекский» совхоза шурий - товарни ферме. Ши-кхо шу хьалха цамогаши эсалеи дола доахан дIадаьха, кердадараш тIадоаладаь я из. Укхаза ба 177 бетта етт. Царел а дукхагIа зIамига доахан да. КIира хьалха дог гIоздоаккхаш сурт дар ферме бIаргагуш хиннар. БIайха, бикъа муж болаш дар доахан. Царна керда доакъар дуллаш бар доиркаш. Укхаза бар совхоза директор, профкома председатель, ферма а отделене а кулгалхой. ЦIеча уголоке йоагаш вишк яр, чухьа йIайха яр.

Бакъда, тахан укхаза хинна сурт дукха мискагIа дар. ЦIеча уголоке шийла яр. Укх чу хьалтехача социалистически яхьа хьалашна хьежача, хIара дийнахьа балха итогаш ю, яхье котъяьннача доярка сийна фермана хьалхашка ЦIе байракх урагIа а йохийташ. КIира хьалхагIа котало яьккхача Узиева Хьасипата сийна урагIъяхийтай, аьннача я из. ХIаьта ферма заведующеца цхьана оаха селханара болх лаьрхIача, доаркашта юкъе эгара дукхагIа хIара кхоабача Iаттагара шура яьккхай Чинхоева Эсета. Бокъонца из гIулакх леладеш хилча, цун сийна урагIъяхийта хила езар ЦIе байракх. Цо хьагойт яхьа итогаш ярца формализм хилар.

ЛурчогIа, керда хьалъяь дика доакъарий цех я укхаза доакъарех витаминни хьоар даккха, оаташ ча дIоахде, бIайха муж кийчбе йиш йолаш. Из хьалъяьй «Малгобекнефть» НГДУ коллектива новкъосталца, дуккха пачхаьалкхен рузкъа дIа а дохийташ.

— Укхан ерригa агрегаташ болх беш я, — йоах доакъарий цеха машинист волча Умаров Элмарзас. — Тайп-тайпара доакъараш кийчде йиш йолаш я ер. Бакъда, болх ца беш латташ-м я укх Iай...

ЭттIадаь ялат теха муж бу ферме. ДIахо дола доакъараш дикагIа дуаргдолча тайпара кийч ца деш, шоаш долчча тайпара дIахьалхашка дехк. Царех дуккхадараш доахана когашта кIал кхухьаш доа а ду.

Тхо укхаза хиннача дийнахьа, доаханна даьча кIалхьарцарца пийсса ах хIана яц аьнна суданка яр. ГIожа доакъараш ялат а кхы хIамаш а тохаш кийчдеш хилча цу тайпара моттигаш хургьяцар...

Районе эгара йоккхагIчарех я М. Горьке цIерагIча совхоза цхьоалагIа ферма. БархI бIаь совгIа бекан да укхаза кхоабаш, царех биъ бIаь етт а болаш. Ужжал доахан кхоабача ферме доакъарий цех яц тахханалца. Хьаепа коа Iоехка яда керда хьалъеча доакъарий цеха эша хIамаш.

— Март бетта хьалъяь яккха лерхI тхона доакъарий цех, — дувц ферма заведующе Акмурзиев ИбраьхIима.— Бакъда, хIанз лелача боларах йоале тамаш я.

Ферме дежурство дIахьош ба доярнаш Додова Мовлии Хасиева Тамареи.

— Фермера доахан дахна доладеннад, — дувц цар. — Бехкача Iатта шура дукхагIа лургйола дикагIдола доакъараш эш. Iалаьмате во я оаха тахан доаханна дIаехка силоси йоли. Совхоза коа кийчбеш хьакхухьа мужи кIезиг-дукха свеклаши мара доахангара дукхагIа шура яккхара новкъостал дергдолаш дац вож доакъараш. Цу гIулакха чIоагIа накъадаргдар гIожа доакъараш ялат, тух, свеклаш, кхы хIамаш тохаш кийчдеш хилча. Дергда яьхе мара, тахханалца из деш дац. Бакъда, хIанз доахан дахка доладеннача хана геттара чIоагIа эш дикагIа хьакхаргдолаш доакъараш кийчделга.

Болх беш яцар тхо укхаза хиннача дийнахьа деттa доахан латта'а кхий чура хий дIоахду моттиг а. «Делкъийга мара хий хьачудагIац укхаза. Вешта-м болх беш я ер», — бехказбовла гIертар ферма кулгалхой. Хетаргахьа, цхьаннахьа хий хьадоагIача турбашка ша баь хила мегаш дар гIулакх. Шийла яр цIеча уголоке а. Укхаза йоагаш хиннача электроплитка геттара кIезига йIовхал лора.

Муж кийчбеча яьча дIоахдаь хий детташ доакъарий цехе хьачуйоагIача турбашка баь ша дIабаккха гIерташ боахкар ГI. Ахриева цIерагIча совхоза доахана фермa болхлой, тхо укхаза кхаьчача хана. ГIораяь тIо санна чIоагIа яр цхьач хана бункер чу Iочутайса яда свеклаш. Гуш дар, доакъарий цех укх шера болх беш ца хиннилга. Укхаза ба ферма заведующи Джанхотов Iаддал а совхоза керттера зоотехник Хутуев Хьусен а.

— Массанахьара хьагулдаь тайп-тайпара лазараш дола доахан да тха ферме кхоабараш. ЦIаккха ца хинна доакъарий кхоачам вIаштIехьбаьккхаб совхозе укх Iана кийчо еш, — дувц цар доккхал а деш. — ХIара Iатта дийнахьа оаха лу йиъ килограмм сийна йол, кхо килограмм ча, 25 килограмм дика силос, 15 килограмм свеклаш, ши килограмм комбикорм. Тахан 200 тонн йол, 450 тонн свеклаш, 800 тонн силос, мел деза дика вIаштехха ча, кхыдола доакъараш да тхога.

Доакъараш дукха хилча а кхом ца беш дIаахийтар чIоагIа харцахьа ма дий! Ахриевцашта дика хов, соахка Iай доакъараш доацаш, кхычахьара ийца е дийха ца деча, ча а доацаш, шоаш мел хала хьийзаб. Алхха доакъарий цех болх беш хиларах доахан лерттIа Iангар даха шоай вIаштIехьдаьннилга. ХIанз, шортта доакъарий кхбачам болча хана, царна йицъеннай шоаш лелаяь халонаш, эшаш яц доакъарий цех а. ВIалла кийч а ца деш, шоаш долчча тайпара шортта дIател доаханна доакъараш. Из доккха гIалат да. Дикача хьало корта хьоезабар санна хIама да из.

ДIадахача Iай санна доакъарий цех болх беш хинна яларе, укх Iанга кийчдаьрех ахаш доакъараш кходе йиш яр совхоза. Йоли чан хIаьта а. ТIехьа тIайоагIача хана уж накъа а даргдар. Хьанна хов Iалама хьалаш мишта хургда.

Тхо хиннача цхьанна а ферме яцар биззача боараме болх беш доакъарий цех. Из бахьан долаш дукха доакъараш зехьа дов, хьайбай продуктивность лоха я.

Биззача боараме болх беш хила еза фермашкара ерригa доакъарий цехаш. Алхха цо таро лургья кхом беш доакъарех пайда эца, хьайбай продукци йоаккхилга лакхде. ЦIенхаштта тоаде деза хьайбаш леладераштa балхен цIагIеи эшар Iалашдара гIулакх а.

Цу дешай цахадаш йокхо е, Iай хьайбаш кхоабилга дика чакхдаккхара, доакъарех дикагIа пайда эцара мел эшар Iалашде деза боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша.

И. БАРАХОЕВ,
«Сердало» газета общественни корреспондент.

Г. ГАРДАНОВ,
«Ленина байракх» газета болхло.

А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета соб. корр.

БӀарга са доацарий Еррисоюзни общества Грозненски дешара - производственни объединене коллективо дикача хьокхамащца чакхдаьккхар пятилетка диъ-лагӀа шу. Товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен шера план яхлагӀ-ча декабре кхоачаш я яь. планах лаьрхӀачул совгӀа ара а хийца цо маьхала яьккхар 460 эзар сома маьха радиотехнически изделеш.

Укхаза башха-дика къахьегама толамаш доахаш болх беш я регулировщица, коммунистически къахьегама ударник Бусарева Елена. Цхьа смена дӀаяхийтац цо ший норма дика тӀехкхоачаш ца еш.

СУРТА ТӀА: регулировщица Е. Бусарева.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргӀапарча заседане хьежар Веданей Шелковской районашка РСФСР Лакхехьарча Совете, НГӀАССР Лакхехьарча Совете, моттигашкарча халкъа депутатий Советашка дега хоржамашта кийчо яра дешага.

Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар, хила дезаш долча хоржамашта кийчо яр лакхе цӀераш яьхача районашка а, хӀаьта иштта ерригача республике а дика вӀаштӀехьдолаш, политически къахьегамеи хьинар айденнача, парте XXVI съезда, цул тӀехьагӀа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста К. У. Черненкос даьча къамаьлаша чулоаца положенеши выводаши кхоачашъяра къахьегамхоша тӀагӀертта къовсам лоаттабеча хьалашка чакхдоалаш хилар.

Къахьегамхой хьинаре юкъебахаб пятилетка чакхйоалача шера заданеш толаме кхоачашъяра, КПСС XXVII съездаи Сийлахь - боккхача Даймехка тӀем тӀа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизараи даха ма доагӀара накъадахараи яьржача социалистически яхьа.

Хоржамий кампани чакхйоаккхача хана бахача нахацара бувзамаш шерду халкъа депутатий Советаша. Районий, юртий, станицай Советий берригача депутаташа, райисполкомий отделашеи управленешеи къахьегамхой коллективаи, нах бахача моттигашка граждании собранешка харжархошта хьалхашка шоай балхах йола отчеташ яьй.

Хоржамашта кийчо елга чакхдоаккх РСФСР Нохч-ГӀалгӀай АССР Конституцешка, хоржамех долча Законашка хьежжа.

Законо хоадаьча ханашка вӀашагӀ а ехкай болх бе а йолаеннай хоржамий комиссеш. ВӀаштӀехьйолаш чакхъювл Нохч - ГӀалгӀай АССР халкъа депутатий Лакхехьарчеи моттигашкарчеи Советий депутаталла харжара бола кандидаташ белгалбеш йола собранеш, чакхдоалаш латт хоржамий участкаш кийчъелга, деш латт харжархой спискаш увттаяра балхаш.

Цунца цхьана Президиумо белгалдаьккхар Шелковской Веданей районашка хоржамашта кийчо яра даькъе дикка кхоачамбоацараш хилар. Цхьайолча нах бахача моттигашка эсала лел хоржамий участкаш кийчъяра балхаш. Цхьайолча хоржамий участкай тешшаме бувзам бац райисполкомашца.

Халкъа депутатий Советий исполкома тӀахьожам эсала лоаттабеш хилар бахьан долаш кхоачамбоацараш да бахача наха эша торговии культурно - бытовии гӀулакхаш делга вӀаштӀехьдоаккхача. Къаьсттаъьстача культурно - просветительни учрежденеша эсала дакъа лоац бахача нахаца беча массово - кхетама балха юкъе, кхоачам боллаш чакхдахац хоржамий тематикапа дувзаденна гӀулакхаш.

Лакхехьарча Совета Президиумо тӀадиллад Веданеи Шелковскойи районий халкъа депутатий Советий исполнительни комитеташта белгалдаь кхоачамбоацараш балха юкъера дӀадахар.

Президиумо хьадийхар ерригача районийи городийи халкъа депутатий Советий исполнительни комитеташкара хоржамашта кийчо ярца бувзабенна болча организаторски массово - кхетамеи балха боарам лакхбар, хоржамий кампани бокъонца РСФСР Конституцега Нохч-ГӀалгӀай АССР Конституцега, хоржамех долча Законага хьежжа чакхдоахилга Ӏалашдар.

Цу деша хьакъехьа тӀайийцача соцамо теркам тӀаберзабу хоржамаш дара еш йола организационно - технически кийчо ханнахьа чакхъяккха езаш хилара, харжархой спискаш дика оттаяра, кхадж тассара йола помещени кийчъяра, хоржамий камиссеш бувзамеи транспортеи средствашца Ӏалашъяра, хӀара харжархочоа цунна кхалж тассара эша хьалаш хьадара. ТӀадиллад депутаталла харжа оттабаь кандидаташ харжархошца вӀашагӀбеттабалара хетаяь собранеш дика кийчъяр, собранешка телача предложенешкеи еча замечанешкеи ханнахьа хьожилгеи уж кхоачашъяра хоадам боллаш дала гӀулакхаш делгеи. Советаша беш бола болх, депутаталла волча кандидата къахьегама а общественни а гӀулакхаш бахача наха шерра дӀайовзийтилга: бахача наха эша гӀулакхаш деш йолча предприятейи организацейи балха лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀбар; хоржамхошта гӀулакхдара тӀаберзабаь бола культурно - просветительни учрежденеи болх тоабар, Культура цӀеношка, клубашка хан-ханнаха лекцеш ешар, беседаш яр, салаӀара сайренаш яр, хоржамашта хетадаь дола кхыдола гӀулакхаш чакхдахар.

НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиумо ладийгӀар республика чурча гӀулакхий министра Ю. Ю. Маценкос министерстваи моттигашкарча цун органашеи беча къахьегамхой письмошка, жалобашка заявленешка хьажара тӀаберзабаьча балхах ньча доклага. Дерригa хьанйцача министерства боккха болх беш хилар белгал а даьккха, Президиумо кертагӀдаьккхар цу гӀулакха юкъе цӀенхашттара кхоачамбоацараш хилар.

Лакхехьарча Совета Президиума заседане иштта хьежар «Болх беш болча кагирхошта йола массане юкъара хиланза яргӀоаца юкъера образовани вӀаштӀехьъяккхара даькъера Нохч - ГӀалгӀай АССР халкъа образоване органий болх тахкарах хьахиннарех» долча дешага. Цу дешах лаьца тӀайийцача соцама тӀа Президиумо белгалдаьккхар болх беш болча кагирхошта йола массане юкъара хиланза яргӀоаца юкъера образовани вӀаштӀехьъяккхара республика просвещене Министерства органаша беш бола болх эсала хилар, кертагӀдаьхар сайранарча, заочни школай, дешарахой консультационни пунктай сеть дӀанийсъеча оттаяь йола дешархой деша дӀайибара, уж классера классе бахара порядок чакхйоахача, образованех дола документаш дӀателача цӀенхашттара кхоачамбоацараш хилар.

Лакхехьарча Совета Президиумо республика просвещене министргара С. М. Мовтаевгара хьадийхар гучадийнна кхоачамбоацараш дӀадахара тӀадерзадаь хьадда дола гӀулакхаш дар.

Хоржамашта накъадолхаш

ХЬИНАР АЙДАЬ

Денгара ди массаза а дала гарга долх вай боккха общественно-политически лоархӀам болча событена — РСФСР, НГӀАССР Лакхехьарча а моттигерча а Советашка хургдолча хоржамашта.

Хьинар айденна, къахьегама совгӀаташца цу денна накъабаха кийчлу Сурхохински юрта Совета территоре чуйоагӀача «Маяк» совхоза, укупорочни завода къахьегама коллективаш, юртарча школай педагогаш, лораш.

Хоржамашта хьалхара кампани дика дӀайолаяь, чакхйоаккхаш я укхаза вӀашагӀъелла хоржамий комисси.

Ялх эзар гаргга саг ваха СурхотӀа шин хоржамий участка йийкъай. Хоржамий участкай агитцентраш я укхазарча № 1, № 2 йолча юкъерча школай помещенешка. Агитпункташ дика кийчъяьй. Укхаза да хоржамех дола литература, деша газеташ, журналаш, ладувгӀа радио, телевизор, истола тӀара тайп-тайпара ловзараш.

Юрта бахача наха юкъе политико-массови болх беш, комиссей членашца цхьана харжархой спискашка юкахьожаш ба агитатораш, политинформатораш. Уж 57 саг ва. Царех 27 саг № 20 йолча хоржамий участкеи 30 саг — 21 йолча хоржамий участкеи ва.

Агитколлентивашта кулгалдеш ба моттигерча школай директораш Б. С. Аушев, М-С. Ю. Аушев. Хьалхашка латтача декхарех кхеташ дика организатораш ба уж. Цар оттаьй хоржамий кампани чакхйоаккхача хана бергболча политико-массови балха план.

Агитатораша, политинформатораша ешача лекцей, докладий, беседай тематика укх тайпара я: «ДегӀаена социалистически общество — бокъонца долча халкъа Ӏаьдала общество», «КПСС — кулгаллеши лостам телаши бола советски общества низ, цун политически система ядро», «Депутат — Советашка халкъа полномочни викал», кхыяраш.

Балха тӀара шоай декхараш дизза кхоачашдеш, хоржамашта хьалхара кампани чакхйоаккхача хьинаре дакъа лоацаш ба агитатораш, политинформатораш. Цу балха керттера дукъ тӀадуж моттигерча школай хьехархошта Укх деношка дукха политико-массови болх беш, хоржамхой спискаш цийса йий хьожаш ба хьехархой Л. А. Богатырева, З. Ю. Евлоев, А. З. Аушев, М. М. Аушев, йоккхагӀйола пионервожати Р. Х. Парова, юртарча библиотека заведующи Л. Т. Богатырева, кхыбараш.

Берриra политико-массови болх тӀалеста ба къахьегамхой хьинар айдара, Котало 40 шу дизараи хургйолча XXVII съездаи баха ма боагӀара накъабахара.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Агитпункто болх бу

Цахаддаш нах чуух укх деношка Сунженски района Орджоникидзевски станица жилищно - коммунальни боахамерча агитпункте. Станице эггара йоккхагӀа йола 1700 саг чуоагӀа участок я вай ювца № 53 яр. Цудухьа дукха хул агитпункте цхьаьца хатта, ха, довза боагӀараш. ХӀаьта харжархой теркам тӀаозаш дика вӀаштӀехьбаьккхаб агитпункта болх а.

Хоза кийчъяь, харжархой хьашташа дӀа ма дехха я укхаза хьалтеха йоахка стендаш, планаш, графикаш. Оттаяь яьннай харжархой спискаш. Ший-ший аргӀагӀа дежурстве хул агитатораш. Тхо цига нийсденнача дийнахьа агитпункте яр райбыткомбината швея-мотористка агитатор Мейриева Лейла. Шийга хаьттачоа жоп луш, харжархошта эшачунна хьожаш яр къона йоӀ.

Агитпункте болх дика дӀаоттабара кӀезига къахьийгадац цун заведующе Цечоев Вахас. Планах лаьрхӀача хана хул укхаза ветеранашца вӀашагӀкхетараш, сайренаш, лекцеш.

Дукха ха йоаццаш цига вӀашагӀкхетар хилар Сийлахь - боккхача Даймехка тӀема ветеранаца, Социалистически Къахьегама Турпалца В. И. Емельяновца, районни больница керттерча лораца И. П. Бондарьца. ХӀаьта кастта харжархошта хьалхашка къамаьлаш деш хургба районера юристаш, кхыбараш. Цар наха эшача дешаех лаьца консультацеш ергья.

Къаьстта теркам тӀаозаш я «Къона харжархо» яха уголок. Духхьашха хоржамашка дакъа лоацаргдолча кагирхошта лаьрхӀа я из. Царна шоай бакъонаш а декхараш а довзийташ йола, кагирхой теркам тӀаозаргбола материал я укхаза гулъяь.

Эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала хоржамех дола литература а да агитпункте.

Шоай декхар дика кхоачашдеча агитаторех ба Г. Петрова, Е. Дронова, Л. Мейриева, М. Бугаева, иштта кхыбараш.

№ 53 йолча хоржамий участка агитпункте чуваьнначо кхетадергда ма дарра дола цӀи гаргакхоачаш латтилга.

Х. АУШЕВА.

ДУКХА ГӀИРСАШ ХЬАЛДАЬД

Пхи шу дизад РСФСР-ев Нохч-ГӀалгӀай АССР-ев Лакхехьарча Советашка, моттигерча Советашка хоржамаш хинна. ДӀадахача цу пхе шера республика экономически а социальни а дегӀаккхувлара даькъе доккхий хувцамаш хиннад. ДегӀаухаш латт промышленность, агропромышленни комплекс, транспорт, торговли, жилищно-коммунальни боахам, унахцӀено лорар, культура. Уж декхараш кхоачашдеча боккха лоархӀам болаш да капитальни гӀишлош хьалъяр.

Парте XXVI съездеи цул тӀехьагӀа хиннача КПСС ЦК Пленумийи решенеш вахаре чакх а йоахаш, цхьайттаагӀча пятилеткана чӀоагӀъяь йола социально-экономически программа кхоачашъеш, республике хьаьяй дӀахо а экономикеи культуреи дегӀаккхувлара йола материальни база.

Паччахьалкхен средстваш дӀахьежаю керда гӀирсаш хьаллара, техникаца предприятеш Ӏалашъяра, йолаш болчарна реконструкци яра, наха чубаха цӀенош, школаш, деша даха ха йоацача бергй учрежденеш, унахцӀенони культураи объекташ хьалъяра.

ДӀадахача пхе шера республике капитальни гӀишлош хьалъеча дӀадахийтад 2,3 миллион сом паччахьалкхен ахча, из дикка дукхагӀа да цул хьалхарча пхе шера дӀадахийтачул. Цул совгӀа, тайп-тайпара объекташ хьалъеча дукха хӀама иа эшшаш бӀаь миллиард сом дӀадахийтад колхозни ахча.

Паччахьалкхен капитальни вложенех ахаш гаргга ярaш дӀаухийт промышленноста керттера доакъошта — мехкдаьтта, мехкдаьттахимически, химически, машинашъяр, яйгеи кхачани промышленность, кхыдола доакъош дегӀаккхувлара.

Технически прогресс елга чакх а доаккхаш шерагара шерага дукхагӀа хул заводашка, фабрикашка, промыслашка дӀаувттаеш йола станокаш, машинаш, оборудовани, приборaш, механизацеи автоматизацеи средстваш. Реконструкци яра, керда техника Ӏалашъяра хӀара шера дӀадохийт 30 миллион совгӀа сом паччахьалкхен ахча, из хул производственни гӀулакхашта лаьрхӀа еррига хьал мел еш йолча объекташка дӀадохийтачох нийс процент.

ДӀадахача пхе шера хьал а яь болх бе йолийтай йоккхий промышленни предприятеш объекташ. Царех я Грознера ,маьккх ю завод, Гудермесски «Нефтехимзапчасть» яха завод. Къулбаседкъа-Кавказа птицефабрика, шоллагӀча процессий комплекс, биохимически заводера премиксай цех, кхы дуккхаярш а.

Партен правительствай чӀоагӀъяь йола Кхачан программа кхоачаш я еш, хӀара шера юрта боахама хьежаю хӀанзарча хано дӀа ма деххара йола машинаш, тракторaш, транспортни средстваш, оборудовани. Хьайбашта лаьрхӀа йола комплексаш, доаханга лаьрхӀа йола помещенеш.

Агропромышленни комплекса материально-техническ база дегӀайоалачра 1984 шера. дӀадахийтар 148 миллион сом, хӀаьта дӀадахача пхе шера дӀадахийтад 710 миллион сом. Юрта боахам дегӀабоалабара дӀаяхийта капитальни вложенеш, цул хьалхарча пхе шера дӀаяхийтарел 1,3-зза дукхагӀа хиннай, республика еррига дӀаяхийтача капитальни вложенех уж хул 30 процент.

Республика юртбоахама производстве лоархӀаме моттиг дӀалоац лаьтташта мелиораци яро, из дакъа дегӀакхувлара паччахьалкхено дӀахьежадеш дола ахча дикка дукхагӀа да.

ДӀадахача пхе шера хинбоахама гӀирсаш хьалдеча дӀадахийтад 90 миллион сом. Хьал а еш, болх бе йолаялийтай хиш дехка системаш, каналаш, кхыйола гидротехнически сооруженеш. Дерригa а пхе шера кийч а даь эксплуатаце дӀаденнад 26 эзар гектар хиш дехка лаьтташ.

Республикерча городашка а юрташка а чакхйоаккхаш я социально-культурни объекташ хьалъяра йоккха программа. Хьал а даь, эксплуатаце дӀателаш да нах чубахара дола цӀенош, школаш, больницаш, клубаш, тикаш, столовеш. Хадданза тоалуш доагӀа бахача наьха вахара хьалаш.

1980 — 1984 шерашка духхьал госкапвложеней цӀенош хьалдара йолча кооперацe чотагӀа городашкеи юрташкеи хьалдаьд 866 эзар квадратни метр дола цӀенош е 12 эзар дика кийчъяь йола квартира. Из хул Гудермес город санна йола ши город хьалъяр. Грозне а республикерча кхыча городашка а керда цӀенош хьал а деш тоаеш латт центральни улицаш. Цул совгӀа, белгалъяьккхача юкъа колхозаша хьал а даь эксплуатаце дӀаденнад 24 эзар квадратни метр хула цӀенош.

Дикка дукха ахча дӀахьежаду паччахьалкхено школаш хьалъеча а. Пхе шера республике хьалъяьй ткъо эзар дешархочоа моттиг йола школаш.

Социально-культурни проблемаш кхоачашъеча йоккха клиникаш, пхи эзар совгӀа нахьа тӀаэца йиш йола поли-больницаш, 2395 унахо дийманги дӀаоттабе йиш йола республике хьалъяьй 1165 ни а гӀулакхаша. Пхе шера деча медицински а культурмоттиг дӀалоац бахача наха моттиг йола клубаш, «Россия», «Юность» яхa ши кинотеатр.

ЦхьайттагӀча пятилетка тӀеххьарча 1985 шера а кхоачашъе езаш я гӀирсаш хьалдара йоккха программа. Толаме из программа кхоачашъяро вӀаштӀехьдоалийтаргда дӀахо а республика экономически а социальни а даькъе дегӀаккхувла.

ХӀара ди тӀехьагӀа тоалаш йоагӀа Нохч - ГӀалгӀайчен столица — город Грозный.

И. ПЛИЕВА сурт.

● Вай — интернационалисташ

Лоалахо — лоалахочун оагӀув

ХӀирийи гӀалгӀайи вахарен бытеи, традицешка а меттешка а дукха хӀамаш да цу шин къаман юкъара а уж вӀашагӀа дувзадолийташ а.

Москве арахийцача «ХӀирий» яхача книжка тӀа Ӏилманхочо Б. А. Калоева язду, ГайтовгӀари ТаутиевгӀари яхача гӀалгӀаша шоаш хӀирех даьнна да йоах, яхаш.

Иштта шоаш хӀирех баьнна ба йоах КозыревгӀар, ЦуровгӀар. КозыревгӀар пхелагӀа доал кхоачараш Эзме бах. ХӀирашкахьа а дукха нийсалу ДударовгӀар, АндиевгӀар, ЛьяновгӀар, КастуевгӀар, пхьенаш хьаьрча шоай мехкара хьалха хьабаьхкача кхыбарий тайпан цӀераш.

Шинна а къаманна юкъера уж тайпаш хӀанз а тӀехьа шоайла вежарий лоархӀаш да.

Хадданза шоайла вошал леладу хӀирийи гӀалгӀайи КозыревгӀар. Дика а во а цхьана долаш бах уж.

Эзмe вехача бӀаьра ваьннача Цуров Махьмада каст-каста хьоахабора ший дай. Йоккхача Санибе бахача цар хӀирий мотт лебора, яхаш. ЦуровгӀар хана йӀоахалга бицбалийтаб хӀирий мотт.

Цу юрта яьхача Томова Ӏабе са йиший йоӀ лоархӀар шийх. Аз тӀаккха, веле а венна, хаьттар: мишта, мичара? Цу хана цо дийцар соча, гӀалгӀайи хӀирийи ПлиевгӀар вежарий ба, яхаш. ХӀаьта са нана Пхьилекъонгий ма йий.

ХӀирийи гӀалгӀайи шоайла кхоачарагӀа хулийташ йола цхьаькха фактор — цар вӀаши еш хинна гар'алонаш. ХӀирий йиший къонгаш дукха ба гӀалгӀашта юкъе: Хаматханов Мухарбик (ЖӀайрахара), Цуров Мадей (Эзмера), Цуров Мами (Чмера), Ахриев Мухарбик (г. Орджоникидзера), кхыбараш. ГӀалгӀай йиший къонгаш хӀирашта юкъе а ба: Мостиздахера КаргиновгӀери Дур-Дурера ЦаллаевгӀари. Кхаь веший — Умате, Махьмада, Бамой — нана гӀалгӀа хиннай. ДагадоагӀа сона, со зӀамига волче хана Умате цӀагӀа хьаьшаца оаха ца кхетабеш болча цхьан меттала къамаьл даь. Тхо, бераш, цец а даьле, бӀаргаш тӀа а дахкийте ладувгӀаш латташ хулар цунга. ГӀалгӀай мотт шаьра хов шийна аьлар тхога Умате. Дог Ӏоздаьле хулаш саг вар из чӀоагӀа: тхо шийна гобаьккха Ӏо а ховшадий ткона гӀалгӀай дешаш Ӏомаде волалургвар.

Ялх бера нана Цаллаева Валентина — гӀалгӀа я. Даьшкахьара тайпан цӀи Тумгоева я цун. Валентинай мар Цаллаев Асланбек — хӀире ва. Барттайна, машаре, Ӏомерза бах уж шоайла, шоай ши йиӀиги виъ кӀаьнки хьалхевеш. Дур-Дуре ба уж бахаш.

Массаза а хьаша-да везаш тӀаэцаш хиннад уж ши къам. Цхьатара я цар хьоашал а доттагӀал а леладара, вошал тассара оамалаш. ВӀаши метташ Ӏомадара тӀера хиннад шаккхе къам, къаьстта а гӀалгӀай дар. ГӀалгӀаша шоай кегий нах шоай хьаьший — хӀирий болча ахийтаб цар мотт Ӏомабе, тӀаккха хӀираша а ахийтад шоай бераш шоай хьаьший — гӀалгӀай болча.

ЦӀаькха а аргда аз гхьоврa вай вийцача Цуров Махьмадах. Ший даьша зӀаммига кӀаьнк волаш дӀаванна хиннав из шоай хьаьший болча хӀирашка. Ше ма барра Ӏомабаьб цо хӀирий мотт. Шаьра дора цо соца хӀирий меттала къамаьл.

Берах цӀи тиллар цхьаккха башхало йоацаш цхьатера да гӀалгӀайи хӀирийи. ЦӀераш шоаш а шинна а къамо цхьатарра тохкаши лелаеши я: Адам, Атербек, Аза, Азнат, Беслан, Бемболат, Баьтарбик, Губати, Жандар, Дауд, Жабраьил, Довхан, Инал, Ӏийса, Казбек, Мухарбик, Сафарбек, Султан, Хьесан, Хадшат, Фатима, и. кх. дӀ. Шинна а къамо вӀаши дӀа-хьа ийца дешаш цар метташта юкъе леладеш хиларо хьахьокх царна юкъера айхха бувзамаш. Ӏилманхоша Е. И. Крупнов а А. Х. Магометовеи язду, гӀалгӀайи хӀирийи метташца цхьатарра дешеш хиларо хьахьокх цу шин халкъа юкъе гаьнарча замалахьа денз а айхха а этно - культурни экономически гӀулакхаш лепилга, яхаш. Профессора В. И. Абаева ший Ӏилман тохкамашка ма дарра язду вайнахен хӀирийи метташка цхьатара дешеш хиларах. Дуккхача хана гӀалгӀашта юкъе болх беш а вахаш а волаш каст-каста хозар сона дешаш: баркад — беркат, бог — бугӀа, губак — гув, заман — зама, царм — ларма, пайда — пайда, тау — тов, тук — туг, фурд — форд, халтъема — хьалтӀамаш, хайыр — хайра, хырх — херх, къуырт — къург, цалх — чарх, цырт — чурт, и. кх. дӀ.

Шин къаман метташта юкъерча дешашта дагаваьннав со вовзаш волча гӀалгӀай яздархочунца Базоркин Идрисаца. Ала дезаш да, цхьатаррарча дешашта цо чӀоагӀагӀе уйла тӀаяхийта а цхьадола дешаш нийсдаь а хилар. Дешашца ювзаенна йоаца материал а тоайир цо.

Советски Ӏаьдала шерашка кхы а дикагӀа тоаденнад дерригача халкъийи народностийи метташ. Шоай йоазув, шоай художественни литература хьахиннад. Шоай меттала хьех школашка.

Экономически культурни дегӀадахкаро дика аьттув баьккхаб социалистически къамаши народносташи вӀаши гарга дахара, царна юкъера доттагӀал чӀоагӀдара. Из да ленински къамий политика чаккъяхерах хьахиннар.

«Растдзинад» яхача газета тӀара каст-каста деш аз Нохч-ГӀалгӀайчени ХӀирийчени шоайла цхьатара йолча къахьегама коллективаши вӀаши лелаеча социалистически яхьах дувца хӀамаш. Яхь яхар — доттагӀал. Лоалахошта юкъера доттагӀал дӀахо дегӀадоагӀа социалистически яхь лелаеш хилча.

Советски Союза 60 шу дизара цӀерагӀча объединене кертерча предприяте — «Казбек» яхача фирма къахьегама коллектив интернациональни я. Укхаза цхьа барт болаш, оагӀув оагӀох а теха къахьегаш ба гӀалгӀайи хӀирийи. Республика доазонел арахьа а дӀахезад цар къахьегама доаха сийлахьа толамаш.

ДоттагӀал чӀоагӀдара гӀо ду парте Нохч-ГӀалгӀайчени ХӀирийчени обкомаша кийчъяьча планаша, мероприятеша.

ТӀехь - тӀехьа кӀоерглу вахара бе-беча доакъошка леладу бувзамаш. Из хьахьокх, театральни коллективаш, яздархой Союзий викалш вӀаши дӀа-юха хьоашалгӀа ахаро, цар еча выступленеш, хӀирийи гӀалгӀайи актераша цхьана дакъа а лоацаш кинофильмаш арахецаро, интернациональни кхетам балара гӀулакха хетаяьча студенчески выступленеша, хьалха латта опыт дӀа-хьа эцар духьа дикагӀбола ялаташ кхедераш вӀаши хьоашалгӀа ахаро; шинна а къаман викалаш вӀашагӀа а кхийте хьувкъама цӀейш дездаро, кхыдараша.

Бакъдолчо хьахьокхачох, доттагӀела бувзамаш чӀоагӀдалара хӀанз а тоъал накъерле ю дино. Цудухьа мел балийта мегаргбац бахача наьха цхьадолча даькъа юкъе беш бола атеистически хьехам.

ХӀирийи гӀалгӀайи цхьа кица да: «Халкъий доттагӀал — машара корта» яхаш. Цхьаькхе тайпара а оал халкъо: воша веший оагӀув ба, лоалахо — лоалахочун.

Советски нах, ленински къамий политика чакх а йоехаш, цхьана хьалдеш боахк Советски Союз оалаш дола юкъара цӀа. Цу цӀагӀа тхьамада ва воккхагӀволе воша — сийлахь-доккха эрсий халкъ. ХӀаьта истол хоза тов боккхагӀбарашеи зӀамагӀашеи вӀаши дагардареш шоайла кхетадеш хилча.

К. ЕТДЗАЕВ.

г. Орджоникидзе.

ЦХЬА ПРОЦЕНТ, АХ ПРОЦЕНТ

БӀУБОЛИЙТ ТОЛАМАША

ЦхьайтталагӀча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьча Гудермесски медицински инструментий завода болхлоша дикача производственни хьокхамашца чакхдаьккхад дӀадаха диъ шу. Паччахьалкхен планал совгӀа арахийцай 209 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Планал совгӀа укхаза ара мел хецаш йолча продукцех 95 процент яр къахьегама овсарле лакхъяра чотах арахецаш я.

Къахьегама овсарле планал совгӀа цхьа процент лакхъяраи арахецача продукцега дӀабода мах ах процент лохбараи задани а тӀехкхоачашйир предприяте болхлоша дӀадахача шера. Къахьегама овсарле лакхъяра шера план 1,2 процент тӀехкхоачашйир, арахецача продукцега дӀабода мах 0,7 процент лохбир. Иштта дог гӀоздоахаш да кхы мел дола технико - экономически хьокхамаш а. Кхом барен хьурмат дареи режим чӀоагӀъярах, арахецача продукцега дӀабода мах лохбарах шера планах лаьрхӀачул совгӀа 30 эзар сом пайда бир цар.

Кхоьча бийдала, доагора, материалий чотах шера шин дийнахьа болх бар бокъонца йола программа а хинна дӀаэттад завода коллективе. Цу даькъе укх шера чакхъяха лерхӀ завода болхлоша, инженерно - технически болхлоша организационно - технически мероприятеш. Изделей конструкцеш хувцарах, ло боаккхача хана кӀезигагӀа материалаш йовргйолаш гӀулакх дарах, кхом бара режим чӀоагӀъярах, кхыйола мероприятеш чакхъяхарах укх шера заводчанаша кходе лерхӀ ах-ах тонн клейи войлоки ,4,2 тонн Ӏаьржа метал, 2,7 тонн аьшка лента, 4,4 тонн шлифопорошок, 83 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, итт гигакалори, ши тонн условни доагор.

Иштта кхоьча ресурсай чотах шин дийнахьа болх бетаро хургьа болхлой. Цар кхоьча материалий чотах цу шин дийнахьа 50 эзар автоматически пинцет, ши миллиони 760 эзари ампульни скафикатор хьаергьа. Цул совгӀа кердача техниках йола мероприятеш чакхъяхарах, къахьегам Ӏилман лар да тӀа вӀаштӀехьбаккхарах кходергда 14 эзар сом, рационализаторашеи изобретателашеи кийч а яь производствана юкъехьоргья паччахьалкхенна 25 эзар сом пайда бергбола предложенеш. Гуш ма хиллара парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара завода болхлоша чакхдахара белгалдаьхад хоадам боллаш дола балхаш.

Пхе шера план ханал цхьа бутт хьалха кхоачаш а еш, пятилетка контрольни цифрех лаьрхӀачул совгӀа цар арахеца лерхӀ 500 эзар сома маьха товарни продукци.

Шоаш тӀайийца декхараш ханал хьалха кхоачашдара еррига шоай таронаш оарцагӀа яьхай завода болхлоша. Хьинар айденна а болаш дӀададаьд цар пятилетка тӀеххьара шу. Цхьаккха смена дӀаяхийтац хӀара цеха, смена, бригада коллективо шоай нормаш дикка тӀехкхоачаш ца еш.

Советски халкъо сийлахь-йоккха Котало яьккха 40 шу дизача цӀейна хьалхарча юбилейни вахте отта бокъо яккхара яхье яьнна массехк бригада я укхаза. Цу яхье цкъа санна дукхаза коталонаш а йоахаш, кхыча бригадашта хьокхам телаш къахьегачарех я Бафталовская Клавдия керте латтача бригада коллектив. Цун бригаде дукха ба башха-дика производственникаш. Антонова Валентинас тӀахьийхаб бригадера берригa болхлой цӀейна хьалхарча юбилейни вахте 125 процентал чухьнахьа йоацаш сменни норма кхоачашъяра. Из чӀоагӀа раьза хинна хьаллаьцар бригадерча Шаипова Малканас, Закаева Аймаде, Мескиева Азмата, Мазаева Урмана, кхы дуккхачар а. Овсаре къахьегарал совгӀа цар хьа мел еш йола продукци тӀехдика мара хилац. Цудухьа ОТК болхлой тӀахьожам боацаш дӀайохийт цар хьаеш йола изделеш.

Н. БОРИСОВ,
тха штате воаца корр.

МОСКВА. IЦе майда. В. И. Ленина Мавзолей йолча. В. СОБОЛЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

Ленинца бола халкъий безам

ЗIаммига мара доацача нохч-гIалгIай халкъо революци хилалехьа йолча хана Iалаьмате чIоагIа Iайшад лаьттан кхоачам цахилар, къел, моцал, хIаьта иштта паччахьа Iаьдален шоашта юкъерча бIаьхийча наьхен дина хьалхле лелаерий къиза Iоткъам а. Ленина парте хьалхленца къахьегамхоша паччахьа Iаьдал тIера дIадаьккхача, Россерча дерригача халкъашка а санна, вай халкъага а кхаьчар дукха сатийса хинна кортамукъале а, лаьтта а, шоаех бизза нах лархIа йиш йолаш йола бокъо а.

Владимир Ильич Ленина ях хинна лоаманхой йоакхо Iалаьмате йоккха яр. Мецабараште ялат делар, барашкъанна биркъе бараште кIада делар, хIаьта цар вахар, кортамукъа меттел, иразе а сийрда а хилийтар дукха школаш яхкийтар, Iилма довзарген цун сердалгеи бода никъ хьабийллар. Лоаманхоша дукхача бIаьшеренашка шоаш хьийгача паргIатонах кхийна, дог гIоздаьнна, накха бизза садаьккхар, царех хIаране дег тIа хиннар дар шоашта дукха везача баьччана оала баркали цун сийдола цIии — Владимир Ильича цIи.

Цу хана тха Дошлакъий-Юрта дукха ха йоацаш хьалхагIа хьайийлла хиннача «IЦе Октябрь» цIи йолча клуба хьалхашкарча майдан тIа боккхий нах вIашагIбетталора. Цига цар дувцар тайп-тайпарча гIулакхех-дIаяхача хана шоаш Iийшача даькъазача вахарах, паччаххьа Iаьдало тIалоаттабаьча хала а къиза а хиннача Iоткъамах, лоаманхой дуккхача бIаьшеренашка оахача лаьттах, дуача ялатех, дувхача барзкъах хьегаш баьха хиларах, уж дерригa Iоткъамаш тIера дIадахар дукха советски Iаьдал хьаллоацаш граждански тIем тIа турпале байна хиннача лоаманхоех. Уж къамаьлаш деча хана цар массаза а йоахаш хозар Ленина цIи. Из вар керда, кортамукъа, иразе дола вахар хьадухдувлача керте лаьттар. «Ленин» «кортамукъален» яха ши дош вIашагIдувзар цар, царех цхьан дешаца дийза шоллагIдар ца аьлча цун маIан дизза кхоачаш ца хулаш санна хетар царна.

ДагадоагIа сона, цу наха юкъе каст-каста хулар цу дIаяхача заман къизал а Iоткъам а дукха лайна вола воккха саг Бийбот. Цо оалар:

— Цун йоазош дийшача наха вувцаш хезав сона из Ленин яха саг. Цунах баа безар саго ше буаш бола цIена дув. Ха йIаьха хийла цун!

Цу ханна тха юрта йиъ километр гаьна йолча Назранерча машиннаькъа станце радиоца гIайгIане хоам бера Ленин хала цамогаш хиннав, аьнна. Из хоам чехка коара кое бодаш, юртара юрта бодаш, чакхбаьлар дерригача мехка гIолла. Нах чIоагIа сагота хьайзар. Массанена чIоагIа ловра из миштав а цунгара хьал а хар. Берригнеша а сатессар из верзарга.

Юрташка цу хана радио яцар. Из ха дезар станце а ваха, цигарча радиога гIолла.

Цу хана со вар «каьхатмотт» ховчарех лоархIаш, ткъо шу даьнна зIамига саг. Ленина лазара хьакъехьа газеташ тIа яздеш мел хиннар дешар аз, цхьабакъда, газеташ цу хана гайна мара юрташка хьакхачацар. Цудукха хIара Iурра со водар Назранерча станце радиос беча хоамага ладувгIа. Цигга ховра сона Москвера беча хоамах Ленингара хьал, цун температура, цун пульс. Чехка цIа а вийя, аз тхоай юртарча майдан тIа сайга хьежаш латтача боккхийча нахага дIакхайкадора цу дийнахьа Ленинга дола хьал.

ХIара денна радиога гIолла Москвера беча хоамах Ленингара хьал ха а хайя, укхаза юрта майдан тIа хьакхайкабеш саг ва, аьнна а хеза, юрта массе а мIингера нах цу майдан тIа боагIар цун хьал миштад ха. Уж цига латтар цIайзача шелало юхьмараж морцаш, можамаш тIеи цIацкъамаш тIеи гIоа а йилла. Уж латтар пахьара маьчаши бIоржаши ювхаш, шишша-кхоккха гIовтал вIашта ийиха а кетаргех хьаьрча а шел ца бала гIерташ, иштта мара бIаргаш гучадоацаш палчакхашца юхьмараж къайла а яьха. Цу селлара чIоагIача, цIайзача шелалга уж лоаттабора сийлахь-воккха Ленин шоашта боарам боацаш дукха везаро.

Аз дика кхетадора боккхийча наха цхьан е шии дешаца сайга деш хинна хаттараш: «Миштав?», «Вийрзавий?». Из дар Ленин лазара миштав, вийрзавий Ленин? — яхалга. Цхьабараша хоаттар: «Фу йоах?» Из дар: «Радиос фу йоах Ленина лазара хьакъехьа?» — яхалга.

Эггара тIехьа а дега халеи кер шелбеш бола хоам бахьаш ва вийзар со. Из бар Ленин кхалхарах бола хоам. Из дIахезача, цу майдан тIа лаьттача боккхийча наьха кортош Iочудахар. Цхьанна боарамца оза а йиста а йиш йоацаш гIайгIа яр из берригача къахьегама наха. Боккхийнах, шоай бе йоахкача гIажамашта IотIа а тайжа, лоацабелча санна, саг йист ца хулаш латтар, лаьтта Iохьежаш.

Юххера а Дзормогов Бийбота аьлар:

— Цхьаннена хьалхара кхычо такха йиш йолаш хила езар из Iоажал. Ма дукхача наха раьза хинна хьатIаэцаргдар-кх Ленина хьалхара лелга. къахьегамхой ираза из дийна а вита.

Цо аьннар бакъ а деш, Мартазанов Хоасбота тIатeхар:

— Даьра из бакъ ма да, Бийбот.

Шийн Iочубаха хинна корта халла хьал а айбаь, Сагов Къуде аьлар:

— Цхьабакъда, вайна кортамукъален иразн денна вола из сийлахь-воккха вола саг вай дегашка-м цIаккха а лергвац.

Тхох дIакъоаставаьвале а,
Тха бIаргашта
Ленин къайлаваьннавац.
Из цун дог сецадале а,
Тха дегашка
Ленин цIаккха веннавац.

Дуккха ха яьккхар саг йист ца хулаш, кортош чудаха латташ боккхийча наха. Цхьабараште бIаргех Iоихaча хин тIадамаш тIа Iо а кхаьче, цигга ша а бийя, уж шан бурилгаш можамех Iоохкалора. Цхьанна сага эхь хетацар шийн бIаргех Iоухача хих, цхьанне а из хий дIадаьккха шийн юхь йокъа а яцар.

Цул тIехьагIа ийс шу даьлча, 1933 шера, Москве Наркомпросе ваха волаш, Ленина сесаг а цун доттагIа а хиннача Надежда Константиновна Крупскаяс шийн кабинете тIаийцар со. Цигга ше соца къамаьл деш цо аьлар:

— Владимир Ильич массаза а йоакхо еш вар лоаманхой вахар тоадара, цар берашка девнийтара, кхийнарашта юкъера дешар цахари кIезига хари дIадаккхара.

Цигга, Надежда Константиновнай къамаьлага ладувгIаш вагIаш, йолчча бесса духьалъэттар сона, январь бетта цу шийлача, цIайзача дийнахь тха Дошлакъий-Юртарча майдан тIа шоашта Ленин кхелхалга дIахайча тха боккхийча наьха бIаргех Iоихача хих хинна, цар можамех Iольда шан бурилгаш, цар гIайгIане йийрза хинна йовхьамаш.

С. ОЗИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа поэт.

ПЯТИЛЕТКА—ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯЬЙ

ВIаши юкхе багIар уж — опыт йола лаьтта леладераш. Сих а ца луш паргIата ладувгI цар дукха ха йоацаш вай парте ЦК Политбюро заседане КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос даьча кIоаргга маIан долча къамаьлага.

— Моттигашка латта гIулакх ма дика довзаш ду-кх къамаьл вай партен паччахьалкхени кулгалхочо, — аьлар «Экажевский» совхоза керттерча агронома Мартазанов Махьмада, — хIара абзаца тIа дувцараш вай долаш санна хеталу-кх.

— Бакъдолаш да-кх из, Хьажал, — йоах еррига коартолаш дIачуийелга мегтел, семенной фонд дIаоттаелга а из ца талхийталга а шийх тийша долаш волча Российски Федераце заслуженни агронома Дзейтов Махьмада.

Специалисташ дувца болабелар, укх шера коартолаш йийнача лаьтта хIара гектара итт-итт центнер йолаш, азотни, фосфорни, калийни удобренеш яхка вIаштIехьдаьнна хиларах.

— Шеко яц, из во дац, — аьлар М. Мартазанова. — Массехк шу хьалха цу тукий кхоалагIа дакъа а мича тоссар вай. Амма хIанз дукхагIа пайда ийбе беза удобренеех. Дика хургдар хIара гектара 20—25 центнер яла вIаштIехьдаьлча.

— Ай, дукхьал тукаш мара езацийi лакха хьувкъам чубара къовсам лоаттабара? — йоах цунца къамаьл деш вагIачо. — Техника а хила еза дукхагIа. Хьувкъам чубахьаш кулгашца ду хала а овсарле лоха йола а балхаш кIезигде деза ха хьатIаэттай вайна. Балха овсарле лакха йола дика комбайнаш я эшараш. Коартолаш чукхахьара а уж заготовительни пункташка дIакхахьара а эшаш я лаьрххIа йола транспортни средстваш, хIаьта уж кхоачамболлаш хила а еза.

Специалисташа дийцар шоай кхаь а бригада коартолаш лелаераша вошал долча Къулбаседа - ХIирий коартолаш лелаерий хьалха латта опыт балха юкъе мишта кхихьар. Болх къаьстта дика бир Евлоев Хьажбийкари Бузуртанов Махьмад - Гирии керте латтача подрядни звеноша. Цудухьа йокъал лаьттача дIадахача шера хIара гектара тIа 210 центнер яхьаш башха дика коартолаш чуера цар. Уж яр планах лаьрхIа хиннарел 105 центнер дукхагIа. БIаррча совхоз хьаийцача хIара гектара тIара яьхараш 109,3 центнер я. Диъ шера 17600 тонн коартолаш а ехка, пятилетка план кхоачашъяьй совхоза болхлоша.

— Из-м иштта да. Амма вай йиш яр дикка дукхагIа продукци чуя а из паччaхьалкхенга йохка а. Из хьехам бецний вайна К. У. Черненкос бер? «ХIанз а тIехьа тIехьабусаш бараш декхарийла ба, хье а ца луш, тохабала: планах лоархIа ца луш бараш — хьалха латтарашта тIехьакхе: хьалха болхараша лаьгIъе йиш яц темпаш». Укхаза дукха да вай а вай механизированни звеноша а де дезаш дола балхаш. Ерригаш а тIехьакхе еза уж Х. Евлоевеи М. Бузуртановеи звеноштa. ХIаьта из де йиш я сихха а керда затраташ ца еш а — балха хьалаш массане а цхьатарра ма дий. Лакхъе еза къахьегама овсарле, дикагIа бе беза болх, тIагIертта юкъекхувла еза хьалхалатта опыт.

ХьатIаденача шера чубахьаргболча хьувкъама лард йоллаш ба экажевцаш — 30 сантиметр кIоарга аьхай цар зяьбь лаьтта оахаше удобренеш тессай. Сихдаь дIаоттадеш латт дIаде «волжанка» яхача коартолий фу.

— Кхо эзар тонн оттае лаьрхIад оаха дIае коартолаш, — хоам бу М. Дзейтова, — хIаьта уж планах лаьрхIачул 600 тонн дукхагIа я.

600 гектара тIа юв «Экажевский» совхозо коартолаш. Из болх беш я коллективни подряд юкъедоаладаь ши бригада а. Царна керте латт опыт йола лаьтта леладераш Яндиев Махьмади Галаев Хизари. Цу коллективашка массанахьачул чIоагIагIа я къахьегама, производственни, технологически дисциплина, холуш лакхлуш латт бригадай хIара члена къахьегама овсарле.

— ХьатIадоагIача шера кхы а эффективнегIа хьегаргда оаха къа, — йовх совхоза дерригача коартолаш ювча кхайх аханешта — 300 гектара гIулакх деш йолча бригада бригадира М. Яндиева. — Цу гIулакха дегаш ураувттаду тха, къоасттадаь аьлча, новнъоста К. У. Черненкой дешаша: «Агропромышленни комплекса доакъоша вIаши бувзам а болаш керда эффективни методаш кийчъеш латт. Шерлуш латт къахьегам вIаштIехьбаккхара а цунах мах телара а коллективни формаш халкъа боахаме юкъекхувлилга». Оаха хIанзъе а юкъейоалаяьй уж формаш. Цар, тийша да тхо, гIо дергда балха тIа керда толамаш даха.

Коммунистий сийлахь-йоккхача парте XXVII съезда сийна йола социалистически яхь шерра йоаржаеш ба Экажкъонгий-Юрта баха нах. Коммунистий форум хьаеллача денна дикача къахьегама толамашца, Кхачан программа кхоачашъеча лоаца дакъа совдаьккха накъаваха лерхIаш ва хIаразар.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

ГIулакххаца дош чIоагIдеш

Дерригача технико-экономически хьокхамий дIадахача 1984 шера план 12 декабре кхоачашйир «Чечингушводпром» объединенена чуйоагIача Аргунски аьшкбетонни конструкцей завода коллективо. Товарни продукци арахецара шера план 101,2 проценти, продукци маьхала яккхара план 102 проценти кхоачашйир. Халкъа эша товараш арахецара план 102,3 процент кхоачашйир.

Из толам баккха аьттув баьлар оборудованех, балха ханах лерттIа пайда ийбе харах. Наьха къахьегама хьалаш нийса вIаштIехьдахарах.

Духхьал цу юкъа кходаьд 49 тонн металл, 4,6 тонн цемент, 43,4 кубометр хьун материалаш, 4,5 тонн доагора-смазочни материалаш. Иштта, дукха кхоьый йIовхалех электрически энерги.

Балха тIа дика толамаш даха вIаштIехьдоалийт социалистически яхьа тайптайпара формаш балха юкъенхувларо а. Из тайпа гIулакх кIезигача лоархIаме доацилга дика кхетаду завода администраце, кхыча общественни организацеша.

Заводе болх беча бригадашта юкъе дикагIа хьокхамаш хиларца лоархIаш я Э. Демишовеи С. Садулаевеи кулгалду формовщикий бригадаш. ХIаьта цу шин коллективе шерра яьржай социалистически яхь. Духхьал формана лелаеш а яц из. Эшшача вIаши гIо дар, балха тIа толамаш доахийта прогрессивнегIа йола формаши методаши дIа-хьа эцар, опыт йIаьхегIа яраша кагирхошта балха говзал караерзае гIо дар санна дола гIулакхаш массазара а хинна дIаэттад цу шин бригаде.

Завода ерригача коллектива чIоагIа теркам тIабохийташ дийшад 15 ноябре КПСС ЦК Политбюро заседане КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос даь кIоарга чулоацам бола къамаьл. Цу къамаьла гIулакхаца жоп а луш заводчанаша кхоьчча бийдала чотах шин дийнахьа болх баьб. ХIаьта Коталон 40 шу дузади хьатIакхачалехьа кхы а шин дийнахьа болх бе а лаьрхIад цар.

Завода коллектив дика толамаш дахара оарцагIа яккхара боккха политико-кхетама болх бу партийни, профсоюзни организацеша. Цар хан-ханнахьа балха итогаш ю, яхье котбаьннараш моральни материальни хьисапе белгала боах, цар сийна предприяте коа урагIа ухийт цIе байракх.

Предприяте иштта чIоагIа теркам тIаухийт къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъяра, хIара болхлочун бехктокхам лакхбара. ТIаккха цу гIулакхаша гуш айю къахьегама овсарле, арахецача продукце дикал а лакхъю. Хьалхарча шерашкарчул дикка локденнал прогулаш елга, нах балха тIехьабувлалга.

Коллектива балха юкъе хьинаре дакъалоац рационализаторашеи изобретателашеи. Цар предложенехи, проектехи завода тишъеннача оборудованена, механизмашта реконструкци я. ХIаьта цу гIулакхех баьнна экономически пайда массехк эзар сом ба, цунца къахьегама овсарле лакхъяра а доккха гIо ду цо. Из бахьан долаш дизза шу да заводе хьаеча продукцена цхьаннахьара а рекламаци ца йоагIа.

Духхьал 1984 шера республикерча мелиораторашта 14668 тонн аьшкбетонни изделеш дIакхачийта декхарийла яр завод. ХIаьта цо 450 тонн дукхагIа дIакхачийтай уж.

Аргунски аьшкбетонни изделей завода коллектива дош деннад укх шера Советски Конституце Денга — 7 октябрга цхьайтталагIча пятилетка декхараш кхоачашдергда, аьнна. Из иштта хилийтара мел эшар долаш да, духхьал къахьегама темпаш кхы лаьгI ца йолийташ цо дIахо йодача хана а къахьеге.

З. МУХАДИНОВ,
тха штате воаца корр.

Доазол дехьара

США. ХIанзарча администраце расистски ЮАР-аца цхьана леладеча зуламеча гIулакхашта американски общественносто еш йола массови выступленеш тIехь-тIехьа шерагIа яржаш латт мехка.

Манифестанташа хоадамболлаш бехке ю даим Къулббехьен Африке бахача наха духьалара Преторе репрессеш, дIадех политически гIулакхашта лийца боахкараш набахтенашкара хьахецилга. Цар иштта дIадех КIайча цIенгара Преторе расисташцара айхха тIемеи экономически бувзамаш хоададелга, апартенда режимацара «конструктивни гIулакхаш» соцаделга.

«Ньюсуик» яхача журнала тIара хьанийцача сурта тIа: Вашингтонерча ЮАР-а посольствана пикетировани еш и.

ТАСС фотохроника.

ШИ ДУНЕ, ШИ СИСТЕМА

ПРОФСОЮЗАШ СССР-еи США-и: ВIАШИ НИЙСЪЯРИ ФАКТАШИ

Малхбузехьа эггара хьалха США, дувцаш да профсоюзаш СССР а кхыча социалистически мехкашка а паргIата а яц лерттIа шоай болх бе йиш йолаш а яц яхаш дола дагалийца доацараш, харцдараш. Дерригaча дунен болхлой болама йола образец я яхаш хестаю американски профсоюзаш. Миштад хIаьта бокъонца долаш дола гIулакх?

Профсоюзни болама масштабах дола тешал да профсоюзий дукхал. Вай мехка профессиональни союзий мугIарашка ва хIаьта 135 миллион саг (царех 80 миллион совгIа бараш — болхлой). Из да мехка берригача къахьегамхой 98 процент. Цу тIа а Советски паччахьалкхен дерригача исторена чухь профсоюзий абсолютни дукхал санна иштта берригача болхлоштеи гIулакхъхоштеи юкъе цар лоаца дакъа а хадданза дегIанхад.

ХIамма тара а дац цунна ВIашагIкхийттача Штаташка латта гIулакх. Ерригача тIеххьарча юкъа белгалдола хIама да цу мехка маьхах болх беш болча наха юкъера профсоюзий члений «удельни дозал» лохдалара процесс. Нагахьа санна 60-гIа шераш доладеннача хана цу берригача наха юкъе профсоюзий членаш бараш 27,5 процент хиннабале 1980 шера уж духхьал 20,9 процент мара хиннабац. Цу тIа а, США къахьегама министерства даннеех, 1982 шера из боарам лохбеннаб 19 процентага кхоачаш. ХIаьта беррига профсоюзашкара нах 20 миллион саг гаргга ба хIанз укх сахьата.

Профсоюзий членаш бола нах кIезигбаларца, шеко яц, меллу цар организационни таронаш а. Иштта, нагахьа санна 1970 шера, къахьегама гIулакхашта йолча Къаман управлене даннеех, предприятешка администрацеца коллективни переговораш еш профсоюзашта болхлой хьашташ хьалуьяца бокъо ялара еш хиннача голосованеех 55 процент профсоюзаш хьаллоацаш чакхъювлаш хиннаяле, итт шу даьнначул тIехьагIа цу тайпара коталонаш йоахар духхьал голосовани яьча моттигех 45 проценте, хIаьта 1981 шера — алхха 30 процент лоацаш йолче моттигашка.

ОБЩЕСТВЕННИ СТАТУС

СССР а кхыдола социалистически мехкаш а цига «профсоюзашта паргIато» цахилара бехке де гIерташ йолча ВIашагIкхийттача Штатий, долча тайпара аьлча, массанел кIезигагIа бакъо я шоай профсоюзаш «паргIата» я яха. Цу мехка законодательства оттадаь доазош профсоюзий балха еррига аспекташ чулоацаш да.

Антипрофсоюзни законодательства юкъенхувларах долча масалех цаI да, къоастдаь аьлча, 1981 шера США администраце авиадиспетчерий профсоюз йохаяь хIалакьяр. Цу хана духхьал забастовка ергья шоаш аларагIа йоха ма йинрий еррига профсоюз, хIаьта цун кулгалхой лийцар, Iалаьмате доккхий гIодаш дийттар. МугIарерча членашта даьр дийцача, царна дийхкар дIахо йодача хана паччахьалкхен учрежденешка болх белга.

Цу тIа а цхьатарра дац советски американски профсоюзий обществера хьал. Вай мехка болх бу профсоюзаша шоаш тIанийдеча уставагIа хIаьта цхьанна а паччахьалкхен органе регистраци е езаш а яц. Цул совгIа, царна еннай законодательни инициатива хилара йола конституционни бокъо, цу тIа а готтача гома чулоацача дешай хьакъехьа а йоацаш. Из бокъо еннай советски профсоюзашта Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Советага (ВЦСПС), союзни автономни республикай профсоюзни органашка гIолла.

США хьоахадеш а дац профсоюзий законодательни инициативагIа дола дош. Цар берригача балха цIенхаштта тIахьожам лоаттабу паччахьалкхено. Мехка хила бокъо я алхха паччахьалкхен органашка регистраци а яь шер-шера шоаш беча балхах йола дерригa чулоацаш йола отчеташ телача профсоюзий. Из отчет ца луш йигача, законо наказани ю уголовни чукга кхоачаш.

КЪАХЬЕГАМХОИ ХЬАШТ ХЬАЛЛАЦАР

МоллагIча мехка профсоюзий эггара лоархIамегIча фунчцеех цаI я къахьегамхой бокъонаш лораяр, цар къахьегама хьалаш тоадара къовсам лоаттабар. Советски профсоюзаша хьинаре болх бу къахьегам лорабара тIахьожам боаттабеш, хIаьта иштта производстве цхьаккха цунна кхераме дола хIама ца хилийтара. Цу гIулакха вай я ВЦСПС лаьрххIа йола къахьегама технически инспекци. Цунна чувоагIа хIанз ялх эзар штатнии 56 эзар штате воацеи балхахо.

Профсоюзий инспекторий полномочеш Iалаьмате шера я. Цар, масала, бокъо я хиланза яргйоаца кхерамзлен нормаш телхаеча къаьсткъаьстача производственни участкайи цехийи болх ца байташ соцабе. 1981—1983 шерашка шер-шера профсоюзий комитеташа предприятей администрацешца деча договорех къахьегама хьалаш тоадара дахийтад ворхI миллиард совгIа сом. Цу политинах хьахиннарех цаI: 1980 шераца нийсдича 1983 шера 12,5 процент лохъелар производственни травматизм, хIаьта профессиональни лазарех цамогаш хулга 18,3 процент кIезигделар.

Цунах тара а дац гIулакх США. Цига фактически бокъо яц профсоюзий производстверча къахьегама хьалашта тIахьожам лоаттабе. Из хIама де дезаш я лаьрххIа йола паччахьалкхен ведомство — производстве унахцIенои кхерамзлеи лораяра йола Управлени. США хIанзарча администраце чIоагIгIа кIезигъяьй цу учрежденена уж балхаш дара дIахеца средстваш. Из бахьан долаш кхаь шера — 1981 шера ден 1983 шерага кхаччалца — 45 процент кIезигъеннай цу управлене еш йола инспекцеш. Предприятешка къахьегама кхерамзленна лоаттабу тIахьожам геттара кхоачамбоацараш хиларагIа, хIара шера ханал хьалха 114 эзар болхло ла США профессиональни лазарех. ХIаьта цу мехка сага унахцIенонна зене йолча производстваца дувзаденнача тайп-тайпарча лазарех цамогаш бола беррига нах дукха хIама ца эшшаш 2 миллион саг ва.

Олег ТИХОНОВ,
СССР Iилмай Академе, СШАн Канадан Института Iилман балхахо.
(АПН).

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ КЪОВСАМА ФРОНТАШКА

ФАКТАШЦА БАРТА БАЦ

Малхбузен пропаганда даим дувц, СЭВ членаш дола мехкаш «экономически дегIа а ахац», цар гIулакх юхатIехьашкахьа додаш а латт, капиталистически паччахьалкхенех доахка айпаш царех а доахкаш да яхаш. Укхаза де лерхIашдар ши хIама да: социалистически обществах наьха безам эккхийтари цунца хьокхадаь капиталистически яр могаяри.

Тайп-тайпара дола доацараши харцдараши къаьстта дукха дувца болалу, капитала дунен тIа экономика дегIаахара «механизм» телхача. Иштта, масала, хIанз, «Юкъарча рынка» мехкаш йIаьхъеннача конзисана кIалхардовла ца могаш хьувзача хана, вовзаш волча американски футуролога Э. Тоффлера язду: «Вай да хIанз индустриализма юкъарча кризиса, капитализманен советскичун тайпарча коммунизманен юкъера гIайнаш дIадоахаш йолча кризиса тешаш».

Теркал а ца деш дутаргда вай духь-духьача тайпашта коммунизм екъаш дола автора дувцараш, хьаацаргда вай хаьдда дола долашдар. Хьожаргда вай, дунен тIа бокъонца латташ дола хьал миштад.

1950 шераца нийсдича 8,6-зза дегIаенай 1983 шера Экономически ВIаши гIо дара Совета чуйоагIача паччахьалкхений къаман доход, промышленни производство — 14-зза. ХIаьта дегIаьхкача капиталистически паччахьалкхенашка 3,4; 3,8 да уж хьокхамаш.

Нагахьа санна цул лоацагIа йола юкъ хьанийцача? Ард вай. тIеххьара 15 шу. Хувцалуш дац сурт. СЭВ членаш долча мехкий лакхерча боарамеча совещане белгалдаьххача бесса, цу хана чухь лоархIаме чIоагIъяьй социалистически доттагIлен мехкаша шоай экономически Iилма-технически потенциал. Кхоачашъяьй йоккхий социальни программаш. Iалашдаьд халкъа вахара хьал стабилью лакхлулга, образовани, культура, унахцIено лораяр, социальни Iалашо дIахо дегIаухилга. КIоаргденнад вошал долча партешеи паччахьалкхенашеи вIаши леладу гIулакхаш. Цу дерригне новкъостал даьд социалистически доттагIлен мехкий халкъа боахам динамично дегIабоагIилга Iалашде.

ТIеххьарча пхийтта шера дукха хIама ца эшшаш шозза совъяьккхай СЭВ мехкаша шоай къамий доход, хIаьта промышленни производство — шюзза совгIа. Бахача наьха реальни доходаш башха совгIа эшашагIа доацаш 60 процент лакхъеннай цу юкъа. Шоай чуIеча моттигий хьалаш гоадаьл 180 миллион гарггача саго. е социалистически доттагIлен мехкашка бахача берригача нахах дукха хIама ца эшшаш 40 процентo.

Карарча пятилетке интеграфе кIийлен тIа халкъа боахам дIахо дегIабоалабеча керда толамаш доах социалистически паччахьалкхенаша. ЛаьрхIачул сихагIча темпашца дегIаух машиностроени, электроника, химически промышленность, Iилма - технически прогресса къоастамбеш дола кхыдола доакъош. Вай мехка, масала, хьаяьй кердача тайпахча машиний оборудованеи 3,5 эзар образец, оттабаьб 11 эзар совгIа механизированни поточни автоматически лини.

ХIаьта мишта латт гIулакхаш вокх социальни полюсе? ТIеххьарча 15 шера шозза текхай Малхбузено кIоаргга экономически кризиси ира социально - политически къовсамаши.

Дагадохаргда вай, 1975 шера производство хьалхагIа, лох а енна, тIаккха цхьадолча даькъе лакхъяла йолаеннача хана, Рамбуйе (Франце) хьалхале лелаеча ворхI капиталистически держава паччахьалкхенаштеи правительстваштеи керте лаьттараш гулбалар «Из сачудадоладалар юкъахдоалийттаргдац вай, — аьнна заявлени йир цар. — Инфляце керда ала эккхийтаргбац вай».

Кхоачаш пхи шу а далале цIаькха а Iовша йийзар капитализма керда кризис. ХIаьта нагахьа санна производство Iочуяхара кIоаргалга диллача (7,2 процент) из хьалхарчул мелагIа хинна яле а (10,7 процент), йIаьхъяларга диллача (33 бутт) из геттара гаргагIертар 1929—1933 шерашка хиннача йоккхача дипрессена (37 бутт), хIаьта бе болх боацаш бисача наьха дукхалга диллача цул тIех а яьлар (1983 шера 30 миллион саг, 1932 шера 26 миллион мара ца хиннача).

ХIаьта ер да цунах хьахиннар. Кхыча дегIаьхкача капиталистически паччахьалкхенашкачул тIехьагIо производство лохъяла йолаеннача США, масала, кхыметтел керттерча даькъе тIема индустри дегIаахара чотах из кIезигдукха лакхъяла йолаеннача 1983 шера а кхачанзар кризис йолаялалехьарча 1979 шера хиннача боарамага. Iаьржача металлурге, болата, чугуна, проката хьокхамаш 30 процент лохагIа да диъ шу хьалха хиннарел, автомобилаш еча — 15 процент, гIишлош ю материалаш арахецача — 13 процент. Кризис кхийттай машиностроени, металлообработка, химически индустри санна йолча хьалхле лелаеча доакъоех.

Кхы а чоалханегIа ийсделар Малхбузен Европера хьал, къоасттадаь аьлча «Юкъарча рынка» мехкашка. 1983 шера къаьст-къаьстача капиталистически мехкашка кIезиг - дукха лакхъяла йолаелар укхаза производство, вокх мехкашка, хьалхарчул кIезигагIа лохлой а, дIахо лохлора из. ТIеххьарчарна юкъе яр цун правительства, ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьайола «жестки экономи» оалаш бола никъ чакхбоахаш йола ФРГ. Укххаза хадданза кIезигъеш латт социальни гIулакхашта йола расходаш.

Лоаца аьлча, факташца товш яц буржуазни пропаганда.

Михаил МЕЛКОНЯН.
(АПН).

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕ

КІАНТ ВА

Эггара хьалха Руслан бІаргавайча цох хинна са уйла хувцаелар. Сона хетар вовзаш вола боксер Тарамов цІимхара, дІатІахьежача а боксер волга ховргдолаш хургва аьнна. Бакъда, из иштта хиннадацар. Спортсмен Новороссийске хиннача дунен халкъашта юкъерча турнирера цІавена ха яр сона духхьашха из бІаргавайнар. Цу хана къаьстта а йоккха дегаІоз хинна вар боксер. ХІана аьлча, цига йоккха опыт йола спортсмен К. Лузянин финале эша а веш, 71 килограмм дозал дараштa юкъе хьалхара моттиг яьккхаяр цо. Финале кхачале ше дика боксер волга дІахайта хиннад Руслана, цун тешал деш да Инде чемпион Кришна Бахудах цо накаут вахийта, москвич Л. Егоров, кхыбараш эшабь хилар.

Цу ханналца иштта йоккхийча яхьашка хьалхара моттиг яьккхаяцар Грознерча «Динамо» яхача ДСО кхийнача спортсмено.

Кхо шу совгІа мара даьннадац Руслана бокс яйза. Цу хана ийслагІча классе дешаш а кІалтохаргах лата Іомалуш а вар кІаьнк, бакъда, новкъосташа бокс езайолийт цунна. Эггара хьалхарча тренировке къонача спортсмена етт ший ханара волчо. Из чІоагІа новкъа хиннача Тарамова дош лу ше цул эсаларІа воацилга дІахайта. ХІаьта тІатеІІа къахьега ховш хиларах цунгара масал эцар кхычар а. Кастта тренеро Моребиса зийра Руслана бий чІоагІа низ болаш а беза а болга.

Итт класс чакхъяьккхачул тІехьагІа Нохч-ГІалгІай пединститута физвоспитане факультете деша а этта, ший дукхагІйола ха тренировкашта дІател цо. ДикагІчарна юкъе хила безам хиларо белггала лар йитар цун вахаре. ДоккхагІа хулар ринга тІа цо доаха толамаш. 1983 шера город Севастополе хиннача Ерригсоюзни турнире шоллагІа моттиг йоаккх цо. Цига хьалхара моттиг яккха а тарлора Русланa аьрда кулг чов яь хиннадецаре, цунца вІалла бий тохалуш вацар боксер. Иштта лозадаь кулг дале а лорага дехар а даь араваьннавар из ринга тІа. Бакъда, яхьаш чакхъяьнначул тІехьагІа кизга оттадича гучадаьлар Тарамова кулг кагдаьлга. Визза волча спортсмена мара карагІдаргдолаш хІама дац иштта лозадаьча кулгаца яхь дІахояхьар.

Къаьстта а беркате шу дар боксера дІадахар. «Динамо» яхача ДСО Российски совета хьалхле яккхара яхьашка Финальни къовсамв из вІашагІкхет Россерча дикагІболча боксерех цхьаннеца — Колесниковца. Руслана эшаву из. Мехка кагирхошта юкъе толаш хул, кагирхошта юкъе боксах чемпион хиннавац цу ханналца вай республикерча цхьан спортсменах.

Эггара дІайхагІдолча дешашца дувц Тарамова ший тренерах.

— Са хьехамча Владимир Алексеевич визза тренер ва, кІезига кхебаьбац цо дика спортсменаш. Кадай, майра латаргдолаш кхеду тхо цо, из ма дий боксера эшар.

1984 шу чакхдоалаш Тарамов Руслан СССР гулъяьча командана юкъе а волаш дакъа лоацаш хилар Ботсване хиннача дешара-тренировочни сборашкеи доттагІала тІехь йолча яхьашкеи. Цу мехка эггара хьалха къовсалуш бар вай боксераш. 75 килограмм дозал дараштa юкъе СССР спорта мастерга Тарамовга кхача могаш саг хиланзар. ХІанзачул тІехьагІа дукха а йоккхий а яхьаш я Русланага хьежаш.

А. ДЖАМАЛДИНОВ.

ХОАМАШ

БОКС

Город Воронеже чакхъяьннай Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетаяь, «Дошо кулгйоахкоргаш» яха приз яккхара боксах йола Ерригсоюзни турнир.

Вай республикерча «Буревестник» ДСО берийи кхувшбоагІарийи спортивни школа боксераш цу тайпарча яхье эггара хьалха дакъа лоацаш хилар.

Шо-шоай дозал дараштa юкъе котбаьлар П. Марзиеви М. Дадаеви. Белгалдаккха деза уж зІамагІбарий группана юкъе хинналга.

БоккхагІчар группе хиннача вай боксерех Амаев Асланбек мара котваланзар. Дото призер волаш цІавера Арустамов Валерий (54 кг), бронзови медалаш яьхар Кадимагомедов Сайханеи Айтамиров Асланеи.

Командни яхьашка Нохч-ГІалгІайчен коллективо кхоагІа моттиг яьккхар.

Цул совгІа, команда кийчъяьча СССР спорта мастера Б. Айрапетовна делар дикагІволча тренера луш дола совгІати сийлен грамотеи.

КІАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

1970 — 1971 шера баь къона борецаш гулбелар Москве, цига чакхйоакхкаш яр кхувшбоагІараштa юкъера шоай лоІамах кІалтохаргах латара Ерригсоюзни турнир. Сийлахь-йоккхача Каталон 40 шу дизара хетаяьча цунна юкъе дакъа лаьцар ткъаь пхиъ команда.

Вай мехкахой коллектив латтар «Труд» яхача ДСО итт борецах. Царех виъне призовой моттигаш яьхар. Турнира чемпион хилар Курбанов ИбраьхІимах, Исаев Сайпудеи Амхадов Саид-Іаьласи шоллагІа моттигаш яьхар, кхоалагІа хилар Абиев Идрис.

* * *

«Труд» ДСО Россовета хьалхле яккхара яхьаш хилар Липецке, 1967 — 1968 шерашка баьча шоай лоІамах кІалтохаргах латараштa юкъе. Цига къаьстта а белгалбаьлар сунженцаш. Чемпионаш хилар Албаков Асланах (56 кг), Албаков Русланах (60 кг), Чагиев Бесланах (65 кг).

ХІанз Россовета вІашагІтехача командана юкъе а болаш, сборашка ба уж, Прибалтике хургйолча «Труд» ДСО Центральни Совета хьалхле яккхара турнирага кийчлуш.

ВОЛЕЙБОЛ

ЦхьоалагІча лигерча «А» класса чуйоагІа волейбольни командаш къовсамаш дІахьош я мехка хьалхле яккхара тІехьа. Ховш ма хиллара, царна юкъе я Грознера «Автомобилист» а. Город Воронеже чакхдаьлар хьалхарча гон чудоагІа ловзараш. Моттигерча «Кристалло» вай мехкахой эшабир, счет 1:3 а йолаш. Цига во лайзар ала йиш яц грозненцех, цкъа ийшабале а. Кхыча ловзарашка алхха каталонаш йоах цар. «Автомобилиста» эшайир Ереванера (3:0), Кишиневера (3:0), Ленинградера (3:2), Павлодарера (3:0), Душанбера (3:0), Вильнюсера (3:1) командаш. Хьалхара го чакхбаьлча шоллагІча моттиге я грозненций команда.

Спортсменаша дувц

Нохч-ГІалгІайчен дикагІволча итт спортсмеча юкъевихьав со 1984 шера итогех. Ала деза, цу гІулакхо сона кхы а доккхагІдола декхараш хьалхашка оттаду, аьнна. Сайх бенна тешам боаца бе хьожаргва со. «Автомобилист» яхача волейбольни команде со ловза кхо шу да. Къулбаседа-ХІирийчен столице Орджоникидзе Минпроса спортивни школе кхийнав со. Цигарча горно-металлургически институте цхьан шера дийшача Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен пединститута физвоспитане факультете хьавенав. ХІанз со йиълагІча курсе ва.

Сона а эггара керттера хеташ да «Автомобилиста» сий лакха лоаттадар, из са а са новкъостий а кара да. Бакъда, хІанз къона, опыт кІезига йола спортсменаш юкъебахнарах гІулакхаш дика дац тха. Из лоацача ханара хІама санна лархІа деза. «Автомобилиста» ловза ховлга дІахойтаргда оаха!

А. АЛЕКСАНДРОВ.

Езача атлетика секце аха 1978 шера волавеннав со. Са тренераш бар Адамсикои Кодзоеви. Бокъонца бола толам баккхара дукха къахьега дийзар. Юххьанца масехк шу ер ма бий аьнна аьттув ца боалаш дІа а дахар.

1983 шу дІаьхий хилар са спортивни вахаре. СССР халкъий спартакиаде дакъа а лоацаш, бронзови призер хилар сох, дукха ца говш кагирхошта юкъе мехка чемпион а мехка кубок яккхара боккхагІчарна юкъерча турнира дото призер а хилар.

Сай дагалаьттар кхоачашдыр аз дІадахача шера къаьст-къаьсттача упражнеех хиннача мехка чемпионате а СССР кубок яккхара турнире а. Рывок йича дошои двоеборье дотои медалаш яьхар.

ХІара спортсмена санна, дІахо кхы а доккхагІдола толамаш даха лов сона а.

У. ЭДЕЛЬХАНОВ,
штангист, дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер.

ШОАНА ХОЙ ИЗ?

АЛАПАША ФУ ДУВЦ!

Шоана хоккей дукхаезаш хиларах шеко яц. Цунга хьежача хана оаш зийна хургда цхьаболча спортсмений барзкъаш тІа латта алапаш. Царех де «А», «К» яхараш. Фу яьилга да из!

Команда хІара звеной хила веза е капитан е цун заместитель. Цудухьа наькха тІа «К» яха алап латтар капитан ва, «А» латтар — цун заместитель.

МАЦА ХЬАХИННАЙ!

Ткъо шу ха мара яц «Дунен халкъашта юкъерча класса СССР спорта мастер» яха цІи спортсменашта эггара хьалха енна (1965 ш.). Дунен чемпионате хьалхара моттиг яьккхача вай мехка вІашагІтехача команда берригача хоккеисташта еннай из духхьашха.

САКЪЕРДАМЕ ЯХЬАШ

ХІара шера Великобритане чакхйоах алхха кхалнаха юкъера сакъердаме яхьаш: лоькъам чуупла йІайха Іаькъа бе а йоаллаш, байдда финиш йолчахьа болх кхалнах.

Из традици Британски гІайрешка 1445 шера деиз хьайоагІаш я йоах.

ТІАХЬОЖАМ БИЦБЕЛЧА

Физически культурах бола болх юрташка бахача наха, къахьегама коллективашка вІаштІехьбаккхара йоакхо е езар «Урожай» яхача ДСО райсовет я. Цхьабакъда, ший де дезачох ах а цо ца деш дус. Хьаэцаргья вай, масала, Сунженски район. Райсовета председатель бІаргаго безам хилар са, бакъда, цун кабинет мичай ховш саг лаха низкъала хилар.

— Цун-м яц кабинет, иштта дІа-юха а ухаш, Іохайна болх хьабе моттиг йоацаш лел из, — йоах физкультураи спортаи йолча районни комитета председатела А. Сниткина. — Гой хьона со мичахьа вагІа, ер-м культура отдела инструктора кабинет ма йий, кхыметтел каьхат Іодилла моттиг яц тха, — Іокадар из. Цул совгІа, «Урожай» ДСО райсовета председатель семинаре ваха хиларах хоам а бир цо сога.

— МалагІа семинар я из вахар, оаха-м вахийтавац из цхьакиха а семинаре, — йоах спортивни общества республикански Совета председатела Д. М. Альтемирова.

Из вахар малагІа семинар я ха безам болаш-м со а вар, бакъда, Сунженски районе даькхача шин дийнахьа цох хІама ханзар сона.

— Кабинеташ яц миштa оал, ремонт а яь тоаяь латтача стадионе цІа да царна дика кабинеташ а йолаш, — дувц Д. Альтемирова.

Дувцаш дола цІа долаш да, бакъда, хаппахьа шоашта цу чу йІовхал хургъяр ца дарах иштта лела безаш ба районера спортивни балха организатораш. Сниткина дийцача тайпара сел «кІоадма» дац гІулакх, цхьа бахьан а дІа-юха хьойя, из проблема къоасталургйолаш я.

— ДІадахача шера оаха республикански Совете Іочуеннача отчеташ тІа даьд аьнна Іоязданьчох даь хІама дац. Аз дІа а аьннадар отчеташ тІа ІотІалзде хІама дац тха аьнна. ХІаьта а уж дІачу ца елча даргдоацаш хилар кхетадайтар тхога цига, — дІахо а дувц Сниткина.

Цу тайпара хІама хила тарлуш а да, хІана аьлча, районерча 33 физкультурни коллективах йиъ коллективе мара физкультурах бола методисташ бац. ТІаккха фу болх бергба вокх ткъаь ийсне?

— Методисташ ца хилча болх лерттІа дІагІоргхиларга сатувса дезац. Бакъда, доацар ІотІа а лздийя, отчеташ оттае саго яхац. Цхьаьнха-м да, боахама предприятей кулгалхоша зувргболча тайпара районе спортивни болх борс цу кулгалхой безам-м боагІаргбар методисташ хьаэца, тІаккха отчеташ тІа ІотІаязде хІама а хургдар. Из дош оаха къоастадергда, чІоагІагІа тІахьожам а лоаттабергба, — йоах республикански Совета председатела, цига шоаш а мело ялийталга кхетадеш.

Къахьегамхой физкультурни коллективай болх тоабара йоакхо во еш хилара тешал деш да ер а: боахамаша а предприятеша а «Урожай» ДСО райсовета хьателац юридически членски взносаш. «Тхо долча а оаха дакъа лоацаш а мероприяти чакхъяьккхаяц, сенна лургья оаха уж?» — из да цар оалар, уж харцбе йиш а яц.

Ший аргІагІа, ер ма бий аьнна тІахьожам боацаш дитад из гІулакх ДСО республикански Совето а. Районерча боахамашкарча физкультурни коллективай вахар довза, цар хьалашка хьажа, уж коллективаш йолаш я е яц ха сагота хиннабац цуй болхлой. Цудухьа гІулакх воча хьала тІа кхаьчад.

Наха юкъе беш бола спортивни физкультурно-массови болх Сунженски районе тоабара паькъаш па лохе цига физкультурни болх дукха нах юкъе а озаш бурлургбац.

С. АРЧАКОВ.

ДОТТАГІАЛ ЧІОАГІЛУШ ДА

Дукхача хана деиз вІаши доттагІал леладеш хьабоагІа вай республикерча Малгобекски а Къулбаседа-ХІирийчен Правобережни а районашкара къахьегамхой. Укх деношка МагІалбике вІашагІкхийтта хилар вошал долча шин районера халкъа дешара, культура учреждений болхлой, партийни советски организацей викалаш. Торжественни хьале цар кулгаш яздир укх шера вІаши социалистически яхь лелаярах долча договора тІа.

Цу тІа белгалдаьхад бахача наьха культура хьашташ кхоачашдеш, школашкара реформа чакхйоаккхаш шинна а районе пятилетка йистейоалача шера де лерхІараш.

Уж дувцаш вІаши дагабоалаш санна къамаьл хилар шаккхе а районерча хьехархой, культура болхлой. ВІаши дІа-хьа, довзийтар шоай балха карагІдаьнна дикадараш, дІахо кхоачашде лерхІараш. Масала, хьаьшаша дийцар школанеи базови предприятенеи юкъера бувзамаш чІоагІдеш шоай районе дечох, школашта шефство лелаяра болх вІаштІехьбаккхарах.

ВІаши дІа-хьа эца дуккхадараш дар культура болхлой а. Вай республика юрташкарча клубашта лоархІаме йола балха опыт йийцар хьаьшаша.

Иттазза хезачул цкъа бІаргадайнар тол, оалаш да халкъа кица. Фусамдаьша хьаьшашка дІагойтар наха интернациональни, патриотически кхетам балара болх районе миштa вІаштІехьбаькхаб. Город-къахьегамхо, город-бІухо йолча МагІалбика дукха дар цу даькъе хьаьшашка дІахьокха.

Даймехка Сийлахь-боккхача тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара лаьрххІа кийчо еш ба укх деношка мехкдаьттахой, города къахьегамхой. ДикагІйола формаш а лохаш, тайп-тайпарча лостамех, наьха патриотически сакхетам чІоагІбеш чакхдоах МагІалбике Коталон цІейна кийчо яра хетадаь гІулакхаш.

Из деррига шоашта бІаргадайра хьаьшашта города тІемен къахьегамеи халкъа музейга, № 4 йолча школа-интернатерча музейга, Кердача Редантерча № 5 йолча юкъерча школе вІашагІъелача интернациональни клубага хьожаш экскурсе бахача.

Дукха дар КИД-а балхаца хьаьший теркам тІаозаш: доттагІала фестивалаш чакхъяхар, йоазонхошца, дІаяхача ханашкарча а таханарча а турпалашца вІашагІкхетараш, дешархоша шоаш доал дара дешаш. Клуба болх дика беш хилара тешал деш да дукха из школа йистеяьккхараш гІулакх деш болча Советски эскара доакъошкара иха баркал оалаш дола каьхаташ.

Иштта чІоагІагІа вежарашха йолча республикерча района делегаце теркам тІаозаш дар Йоккхача-Ачалкхерча № 17 йолча юкъерча школе дешареи хьехам балареи болх дика дІаоттабаь хилар. Городерча школашка а ца могача тайпара хозен дикеи кийчъяьй укхаза дешара кабинеташ, новкъостала йола диаграммаш, таблицаш, гойтара агитаци. Из деррига хьехархошеи дешархошеи шоаш хьадаь да. Укх тІехьарча шерашка массанена хьокхам луш дика тоабаь дІаоттабаьб школа болх, укхаза директоралла С. М. Чапанов веча деиз. Из бахьан долаш «НГІАССР школа заслуженни хьехархо» яха сийлен цІи еннай цунна.

Цу школай балхага хьежа хьаьший делегаци чакхъяьлча, Правобережни райОНО заведующе П. К. Кокова чІоагІа раьза хинна аьлар: «Тхона хьаэца дикадар дукха да шун школашка. Из лоархІаме а эцаш, керда пункташ юкъехьоргья оаха тхоай укх шерарча социалистически декхарашта».

Къаьстта чІоагІа дег чу дужаш да цу доттагІал тІехь лоалахой вІашагІкхийттача бІаргадайна цхьа хІама. Городерча музея экспонаташта юкъе да тІом хьалехьа хьалхарча шерашка Къулбаседа-ХІирий АССР Лакхехьарча Совета депутат ва аьнна Къоаским вахача ЦІеча Байракха ордена кавалера, гІалгІачоа А. А. Картоевна енна хиннача мандата фотокопи. ХІаьта хІанз дукха ха йоацаш Вознесенске хиннача хоржамашта хьалхарча совещане, берригаш раьза а болаш соцадаьд НГІАССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла лор-терапевт йола хІире Дзгоева Зинаида Георгиевна оттае.

Иштта да советски вахара хьисап. Халкъий доттагІало хьакхелла да из. Вайна керда низ лу, вахаре, культуре, къахьегаме доккхий толамаш даха таро лу цІакхха дохаргдоацача халкъашта юкъерча интернациональни доттагІало.

И. ГРИГОРЬЕВ.

СУРТА ТІА: доттагІий вІашагІкхетар (аьрдехьара аьттехьа) Бесланерча № 1 йолча юкъерча школа директор Л. Цалиева, цу городерча ДЮСШ директор Ю. Айларов, Малгобекерча ДК директор Х. Газдиев, Бесланерча № 4 йолча школа директор Х. Кониев, цигарча РДК методист З. Азиева, Малгобека горисполкома председатела заместитель В. Занкина, Къулбаседа-ХІирийчен Правобережни райисполкома председатела заместитель Г. Нужных.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕРКАЛДЕЛАШ!

«Коталон байракх» яхаш береша дийхкача суртий конкурсни выставка оттаю Грозненски цирке (Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа Котало яьккха 40 шу дизара цІейна хетаяь).

Конкурсе доахкийта сурташ дІанйду цирка администратора хІара денна Іуйрнйна 10 сахьат даьлча деиз сайрнйна 7 сахьат даллалца, хІаьта почте гІолла кхухьийтараш укх адресагІа доахкийт: 364045 г. Грозный, Комсомольски улица, 48, цирк, 1985 шера 30 марте кхаччалца, «Конкурс» аьнна тІагІолла даь йоазув а долаш.

5 премн хьожаю. Сурташта тІехьашка делла цІеи адрес хила деза, тІагІолла язъяь тайпан цІи, ший цІи, даь цІи а йолаш.

ГРОЗНЕНСКИ ЦИРКА ДИРЕКЦИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «АБВГДейка».
9.05 — «Сега тІоа ба сона». Телевизионни документальни фильм.
9.30 — Поэзи. В. Коротич.
10.15 — «Республика чІоагІа гІа». Монголе таханарча денах йола киноочерк.
10.45 — «Новкъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Владивостокера передача.
11.30 — «Москвичка». Телевизионни клуб.
13.00 — «Дезали школен». Телевизионни журнал.
13.30 — «Сахалински маяк». «Чеховга ю путешестви» яхача циклцара. 3-гІа фильм.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — Мультфильм.
14.55 — Политически обозревателa А. З. Иващенкой къамаьл.
15.25 — Дерригача дунен яйгача атлетика ловзараш. Францера передача.
16.10 — Ю. А. Жукова къамаьл.
16.40 — «Кердадараш».
16.45 — «Дийнача хІамай дунен тІа».
17.45 — Документальни фильм.
18.35 — А. С. Грибоедов. «Хьаькъалах хинна бала». ССР Союза Паччахьалкхен академически ЗІамагІча театра фильм-спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шербурски зонтикаш». Художественни фильм (Франци, ФРГ).
23.05 — Дерригача дунен яйгача атлетика ловзараш. Францера передача.
23.35 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — Халхар ду РСФСР халкъа артисташа Н. Большакован В. Гуляевен.
9.00 — «Вай беш».
9.30 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
9.15 — «Путешественниний клуб».
11.15 — Киргизски телевиденe программа.
12.15 — Лыжни спортах йола дунен чемпионат. Двоеборье — 15 км гонка. Австрера трансляци.
13.00 — Центральни телевиденен Ерригсоюзни радиои электромузыкальни инструментий ансамбла концерт.
13.30 — Мультфильм.
13.45 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Сокол». 2-гІеи 3-гІеи периодаш.
15.15 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени».
15.35 — «Кхоллам гІаьметта этта ха». Грозненски биохимзавода — 50 шу.
16.05 — Хьайбаш леладечарна хетадаь концерт.
16.35 — Коммунисташца гІа ниийсбеш. Социалистически Къахьегама Турпалца М. П. Ушаковайца кагирхой вІашагІкхетар.
17.05 — «Ираз долаш хилда шо». 1984 шера 30 декабре хинна кердача шерара передача юха хьахьокхар (гІалгІай меттала).
17.45 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Химик» — ЦСКА. 2-гІеи 3-гІеи периодаш.
19.30 — 1905 — 1907 шш. Россе хиннача революце 80 шу дизарга. «Октябра новкъа» (нохчий меттала).
19.35 — «Нохч-ГІалгІайчен денна вахар».
19.45 — «Революцена дІакІира».
20.05 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Телевизионни хьаьшацІа».
21.00 — «Ха».
21.35 — «БІаргашта гушдар — теша халадар». Киноприложени. Космически рейс». Іилма-довзийтара фильм (1935 ш.).

20 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Поэзе дарбана фо» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
8.50 — БССР фольклорно-хореографически ансамбла концерт. Минскера передача.
9.20 — «Спортлото» 3-гІа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гІулакх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — Советски лаьттара вІашагІкхетараш.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Рядовой Александр Матросов» яха художественни фильм. (1947 ш.).
15.20 — «Іа, Іа...» Циркеи эстрадан артисташа дакъа лоаца музыкальни передача.
16.00 — «Кердадараш».
16.05 — «Путешественниний клуб».
17.05 — Дерригача дунен яйгача атлетика ловзараш. Францера передача.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Динозаврилг», «Паччахьи бийдолги», «ВІалла а унзара яц» яхача мультфильмай премьера.
19.20 — Классически музыка езачарна. Концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — Классически музыка езачарна яхача концерта дІахододар.
22.55 — Лыжни спортах йола дунен чемпионат. Трамплина тІара кхувсабалар. Австрера передача.
23.25 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаотта!».
8.20 — «Аьрзи» яхача документальни фильма премьера.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — «Къулбаседен форданикъ» яхача Іилма-довзийтара фильма премьера.
10.00 — 1983 — 1984 шш. хиннача дунен халкъашта юкъерча Ерригсоюзни конкурсий лауреатий концерт.
11.10 — Фаьлг болча хьоашалла. «Альманзора гІозараш».
12.30 — «Массанешта йола стадион».
13.00 — «БІаргашта гушдар — теша халадар».
14.00 — Бургацацарча хоккеях йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Кузбасс» (Кемерово). 2-гІа тайм.
14.45 — «ГІорбаьнна советски музыканташ — Ленински преме лауреаташ». С. С. Прокофьев.
15.20 — Тха корреспонденташа дувц.
15.50 — «Вариант «Омега». Телевизионни художественни фильм. 3-гІа сери.
17.05 — Мультфильм.
17.20 — «Дунен кагирхойн».
17.55 — В. А. Гранаткина хетаяь дунен халкъашта юкъера футболах йола къоначар турнир. СССР-1 сборни — Бельге сборни. 2-гІа тайм.
18.35 — «Сесаг». Художественни фильм (Монголи).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Художникех дола дувцараш». СССР халкъа художник Е. Моисеенко.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Наьна цІа». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

19 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.35 — «Ферма цІеча уголоке» (нохчий меттала).
10.15 — «Керда Іаьдалаш — вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга! А. Романов. «Роковой выстрел» яха дувцар (эрсий меттала).
12.40 — Лирически иллеш (гІалгІай меттала).
13.00 — «Бокъонаши нортамукъаленаши: бокъонца ярашн яьхараши». Беседа (гІалгІай меттала).
15.15 — И. Иржански иллеш. (эрсий меттала).
16.00 — «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

УКВ

17.00 — «Кортамукъале духьа къовсам лоаттабьчарех дола дувцараш».
17.40 — Сий долча вай кхалнахах дола иллеш.
18.31 — Даймехка муамаш.

20 ЯНВАРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана хоза хета ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — КІиранденна йола музыкальни программа (эрсий меттала).
15.15 — Музыка.
16.00 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллешца доттагІал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

УКВ.

18.00 — Украински халкъа инструменташ.
18.48 — Сайранара концерт.
19.01 — Халхара ашараш. никъ» яхача Іилма-довзийтара фильма премьера.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгІо лоа а делхаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —4 +1. Грозне 0 —2 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгІо лоа а делхаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 8—13, дийнахьа 0—5 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

19 ЯНВАРЬ

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 16.00 — «Вай вахара законаш» кинолекторий. 17.00 — «Вай Даьхен иллеш» духовой оркестра концерт. 18.00 — «Советий мохк» яха кинообозрени. 19.00 — Эстрадни иллейи мукъамийи сайре.

Химикий цІерагІа культура Дворец. 12.00 — Саг йоалаяран маьре яхаран торжественни хьале регистраци яр. 14.00 — «Къона ленинхо» яха клуб. «Тоаваларга бодача наькъа тІа» — лекци.

20 ЯНВАРЬ.

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 14.00 — «Чебурашка» яха кинотеатр. 18.00 — «Славяне» яха дискотека.

Химикий цІерагІа культура Дворец. 10.30 — «БІухо, йоазонхо, большевик» яха беседа. 14.00 — Баскетболах йола спортивни яхьаш. 17.30 — «Библиотеко керда цІераш гучайоах» яха багагІара журнал. 19.20 — Эстрадни иллейи мукъамийи сайре.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05015. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 342.